Notariaat magazine

maandelijks informatie- en opinieblad voor en over het notariaat

september 2019
editie 7, jaargang 19

Lennard Kamps

Een verzekering is nog geen zekerheid

11 5 tips voor het KNB-Jaarcongres

12 Risicomanagementsysteem moet alertheid aanwakkeren

20 ‘Notariaat klaar voor digitale akte’

Sdu

KNB
Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie

Als wij er niet meer zijn

In dit gebouw klinkt al 130 jaar muziek. Nieuwe, oude, mooie, rare, verbijsterende, ontroerende muziek.
Waar wij ons wel eens zorgen over maken: zijn er – over dertig, veertig, vijftig jaar – ook nog mensen die hier komen luisteren?

Steeds minder kinderen maken kennis met wat we maar even noemen 'klassieke' muziek. Ligt dat aan die muziek? Aan scholen? Ouders? Wij weten het ook niet, maar we zijn er niet gerust op. Daarom organiseren wij veel educatieve concerten. Daar zien we telkens weer kinderen het wonder van muziek beleven.

Die muziekeducatie in Het Concertgebouw wordt voor maar een heel klein deel betaald door scholen en ouders. Het wordt vooral mogelijk gemaakt door Het Concertgebouw Fonds, door muziekliefhebbers die ons met donaties en legaten helpen bij het doorgeven van muziek aan volgende generaties. Wij nodigen u van harte uit hieraan mee te doen.

Nu of later.

HET CONCERTGEBOUW
FONDS

Het Concertgebouw Fonds +31(0)20 573 04 65 | fonds@concertgebouw.nl | www.concertgebouw.nl

Notariaat magazine

editie 7, september 2019

6

12

20

4 Nieuws
11 5 tips voor het KNB-jaarcongres
15 Wisselcolumn Fred Teeven
16 Geld lenen of schenken aan je kind
18 Les van … Sjef van Erp
22 Notariaat over de grens: Curaçao
24 Kanocolumn
26 En verder: Menno Geusens
29 Efficiënter en slimmer toezicht
30 Specialisten
32 Column Nick van Buitenen
33 KNB-nieuws
35 Met Pensioen
36 Tuchtrecht
38 Personalia

'NotarisID is de meest veilige variant voor digitale identificatie'

6 Een verzekering is nog geen zekerheid

Wanneer je als notaris ziek wordt of arbeidsongeschikt, keert de verzekeraar niet zonder meer uit. Over het collectievearbeidsongeschiktheidspensioen wordt niet geklaagd. De pijn zit hem voor sommige notarissen in de aanvullende verzekering die zij individueel hebben afgesloten. 'De verzekeraar doet alles om niet te hoeven uitkeren.'

12 Alertheid aanwakkeren

De eisen die de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme aan notarissen stelt, worden met iedere wetswijziging zwaarder. Sinds 2018 is een risicomanagementsysteem een vereiste. Onlangs bleek uit de halfjaarrapportage van de audits dat sommige notariskantoren worstelen met het op schrift stellen daarvan. Hoe kunnen kantoren die voorwaarde invullen? En wat levert het ze op?

20 'De tijd is er rijp voor en wij zijn er klaar voor'

Vanaf 1 augustus 2021 moet een bv online kunnen worden opgericht. Dit volgt uit de Europese Richtlijn digitalisering oprichting en inschrijving van kapitaalvennootschappen, gepubliceerd in juli van dit jaar. Wat betekent dat voor notarissen? *Notariaat Magazine* vroeg het Bart Versteeg, bestuurslid van de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie.

Op de cover

Oud-notaris Lennard Kamps, een van de notarissen die op p. 6 e.v. vertelt over de ervaring met de arbeidsongeschiktheidsuitkering.

Notarissen Sint Maarten positief gestemd

BUITENLAND

De zaken gaan weer goed voor de notarissen op Sint Maarten. En dat mag een wonder heten, want op 6 september 2017 trok de alles vernietigende orkaan Irma over het eiland. *Notariaat Magazine* sprak niet lang daarna met notarissen Marlène Mingo en Meredith Boekhoudt. Zij hadden toen grote zorgen over de toekomst. 'Het gaat eigenlijk verbazingwekkend goed voor een aantal van ons, waaronder het notariaat', reageert Boekhoudt nu.

'Zeker als je de enorme schade aan de infrastructuur door Irma voor ogen houdt. Waar ik na Irma dacht dat we het rustig zouden krijgen op kantoor, is gebleken dat we het drukker hadden dan verwacht. Misschien leek dat ook wel zo omdat we minder personeel hadden, de zaken chaotischer waren en met provisorische oplossingen moest worden gewerkt. Nu gaan

de dingen weer hun gangetje. We zijn volledig operationeel.'
Dat geldt ook voor het kantoor van Mingo (op de linkerfoto). 'Na het opruimen en controleren van computers en printers, en het wachten op internet, begon het dagelijkse leven op het kantoor langzaam weer normale vormen aan te nemen. Zo konden wij weer zo veel mogelijk mensen helpen om ook hun balans weer terug te vinden. Nu gaat het weer goed met het notariaat.' Wel kijkt haar kantoor met spanning uit naar het jaarlijkse orkaanseizoen. 'Dat is van juni tot december. Desondanks blijven we positief.' Ook bij Boekhoudt is de stemming positief. 'Maar we houden wel allemaal onze *fingers crossed* dat we nog vele jaren een andere natuurramp bespaard blijven'. •

Onderscheid tussen ongehuwd en gescheiden blijft

POLITIEK

Het onderscheid tussen 'ongehuwd' en 'gescheiden' blijft bestaan. Dat antwoordt Sander Dekker, minister voor Rechtsbescherming, op Kamervragen van Vera Bergkamp (D66). Het onderscheid voorkomt onduidelijkheid over de burgerlijke staat van iemand. Door een huwelijk ontstaan rechten en plichten, die ook na een scheiding gevolgen kunnen hebben, zoals alimentatieverplichtingen, het gezag over kinderen en pensioenverevening. Daarom maakt de burgerlijke stand onderscheid tussen 'ongehuwd' en 'gescheiden'. Bovendien, vervolgt Dekker, zijn beide termen gebruikelijk in EU-regelgeving en internationale verdragen. Volgens Bergkamp roept de burgerlijke staat 'gescheiden' negatieve associaties op, maar Dekker ziet dat anders. Hij sluit niet uit dat deze term incidenteel als belastend wordt ervaren, maar niet in algemene zin. •

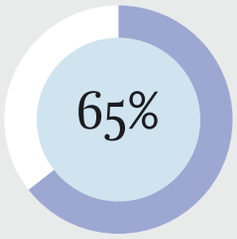

Het notariaat heeft vorig jaar 65 procent meer ongebruikelijke transacties gemeld dan in 2017. Het aantal meldingen door notarissen steeg van 486 naar 800. Dit blijkt uit het jaaroverzicht 2018 van de FIU-Nederland. Vorig jaar zijn 170 door notarissen gemelde ongebruikelijke transacties verdacht verklaard. In 2017 waren dat er 100. Het aantal notarissen dat een melding deed, steeg van 172 naar 211. •

Prijzen koopwoningen bereiken nieuw record

WONINGMARKT

De gemiddelde verkoopprijs van een bestaande koopwoning was in juli 309.689 euro. Dat is hoger dan ooit tevoren. Dat blijkt uit cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek. De prijs van koopwoningen steeg in juli met 7 procent ten opzichte van dezelfde maand een jaar eerder. Ook in de voorgaande maanden steeg de gemiddelde verkoopprijs al flink. Het Kadaster registreerde in juli 21.039 verkochte woningen. Dat is een stijging van 7,5 procent ten opzichte van een jaar eerder. Toch zijn er in de eerste zeven maanden van 2019 nog steeds 3 procent minder huizen verkocht dan in dezelfde periode van 2018. •

Run op testamenten in België

ERFRECHT

Sinds de vernieuwing van het erfrecht in België, 1 september 2018, is het aantal ingeschreven testamenten flink gegroeid. Volgens de Federatie van het Notariaat zijn in een jaar tijd ruim 60.000 nieuwe en aangepaste testamenten geregistreerd. Dat is een toename van ruim 15 procent ten opzichte van dezelfde periode een jaar eerder. Het vernieuwde erfrecht geeft Belgen een grotere vrijheid over wat er met hun vermogen gebeurt na hun overlijden. Voorheen konden zij soms maar voor een kwart van hun nalatenschap de bestemming bepalen, de rest ging naar de kinderen. Nu mogen zij voor de helft van het vermogen bepalen wat ermee gaat gebeuren. •

‘Eerst je eigen mondkapje’

Een eendaags event waarin acht sprekers korte powertalks geven. Niet over vakinhoudelijke en juridische zaken, maar met de focus op inspiratie en vernieuwing. Dat is ‘De zaak op orde’. Notaris Casper Jones (42) is 10 oktober een van de sprekers en hij nodigt het notariaat uit om vooral ook te komen. ‘Laat je inspireren.’

Een powertalk, wat is dat?
‘Zie het als een peptalk van 12 minuten waarin je kort en krachtig je verhaal kan doen. Ik zal het hebben over “Authenticiteit op de werkvloer”. Niet vanuit angst of schaarste leven maar vanuit vertrouwen en overvloed. Iedereen moet de kans krijgen zich te ontwikkelen. Als je een vruchtbare omgeving creëert, kun je van daaruit de klant bedienen. Een beetje zoals de veiligheidsinstructie in het vliegveld: eerst je eigen mondkapje, dan dat van je kind.’

Maar alles draait toch om die klant?
‘De klant is inderdaad koning, maar jij zelf ook. Als notarissen zijn we tegenwoordig heel erg met de klant bezig, maar in die relatie tot die klant vergeten we onszelf. Let op jezelf en wees jezelf.’

Jij noemt jezelf chief energie en ontwikkeling, waar staat dat voor?
‘Het is een knipoog naar de term ‘CEO’, wat ik ook ben binnen VBC Notarissen. Ik heb binnen dat kantoor de zorg voor de ontwikkeling van onze medewerkers in relatie tot het realiseren van onze zakelijke doelen. Heel belangrijk. Zo hebben wij aandacht voor mindfulness, krijgt iedereen een stoelmassage en doen we aan actief uitrusten.’

Actief uitrusten?
‘In ons vak werken gedreven mensen die het liefst maar doorgaan. De smartphone geeft ook nog eens constant geluid, waardoor je zo’n beetje 24 uur per dag “aanstaat”. Rusten is een kunst en moet je tegenwoordig echt leren.’

Waarom is dit congres waardevol voor (kandidaat-)notarissen?
‘Er worden powertalks gegeven over hoe je focus behoudt, wat voor skills je nodig hebt naast de inhoudelijke kennis en hoe je robuuste keuzes kan maken. Het klinkt misschien wat vaag, maar als mens moet je zo dicht mogelijk bij jezelf blijven. Niet iedereen kan en doet dat.’ •

Voor meer informatie:
www.dezaakoporde.com

Nader onderzoek ondermijning Amsterdam nodig

FRAUDEPREVENTIE

De KNB pleit voor nader onderzoek naar ondermijning in Amsterdam en betrokkenheid van notarissen hierbij. De beroepsorganisatie reageert hiermee op de verkenning ‘*De achterkant van Amsterdam*’, die woensdag is gepubliceerd. In dit rapport schetsen hoogleraar Pieter Tops en onderzoeksjournalist Jan Tromp een ontluisterend beeld van omvangrijke drugsgerelateerde ondermijning en verwevenheid van onder- en bovenwereld in de hoofdstad.

Volgens de onderzoekers heeft drugsgerelateerde criminaliteit in Amsterdam in vergaande mate vrij spel. Ook concluderen zij dat hun gesprekspartners vanuit de eigen professie wel de signalen onderkennen, maar geen beeld hebben van het totaal: ‘Er is de anekdote, niet de tabel.’ De KNB deelt deze laatste conclusie van de onderzoekers, vooral omdat de gesprekspartners ook notarissen beschuldigen van betrokkenheid, zonder die beschuldigingen nader te onderbouwen met concrete bewijzen. De KNB wil daarom graag weten wat er precies speelt en hoeveel en welke notarissen hierbij zijn betrokken. Notarissen moeten voldoen aan strenge wet- en regelgeving die misbruik van het recht moet voorkomen. Voor notarissen die bewust meewerken aan fraude en witwassen is in de notariële beroepsgroep geen plaats.

FRAUDEBEWUSTZIJN BEVORDEREN

De notaris heeft een belangrijke maatschappelijke rol bij fraudepreventie. De KNB draagt waar mogelijk bij aan de voorkoming van fraude en witwassen en het terugdringen van bewuste dan wel onbewuste medewerking van notarissen aan frauduleuze en witwastransacties, met name rond vastgoedtransacties, oprichtingen van rechtspersonen en aandelenoverdrachten. Bijvoorbeeld met cursussen en voorlichting om het fraudebewustzijn van het notariaat te bevorderen en om notarissen te voorzien van handvatten om fraude en witwassen te kunnen signaleren. Zij doet dat samen met opsporingsinstanties zoals de Belastingdienst en de FIOD. Ook werkt de KNB samen met provincies aan voorlichting en kennisdeling over ondermijning. Recent in Utrecht en Noord-Holland, binnenkort in Noord-Brabant en Zeeland. De Ring Amsterdam van de KNB heeft contact over deze problematiek met de gemeente Amsterdam en City Deal ‘Zicht op ondermijning’. Op 17 september wordt met deze partijen een bijeenkomst van het Amsterdamse notariaat en de Makelaarsvereniging Amsterdam over deze thematiek gehouden. •

‘Zo trekken ex-partners vaak beiden de volledige hypotheekrente af. Dat mag niet.’

“ John van Vliet (Belastingdienst) in het *Algemeen Dagblad* van 24 augustus over de campagne over scheiden en de gevolgen voor de belastingaangifte

Arbeidsongeschiktheid

Een verzekering is nog geen zekerheid

Wanneer je als notaris ziek wordt of arbeidsongeschikt, keert de verzekeraar niet zonder meer uit. Over het collectieve arbeidsongeschiktheidspensioen wordt niet geklaagd. De pijn zit hem voor sommige notarissen in de aanvullende verzekering die zij individueel hebben afgesloten. 'De verzekeraar doet alles om niet te hoeven uitkeren.'

TEKST Lex van Almelo | **BEELD** Truus van Gog | **ILLUSTRATIE** Roel Ottow

Lennard Kamps (52) is notaris bij Van Weeghel Doppenberg Kamps in Doetinchem als hij in 2015 wordt getroffen door een beroerte. Hij kan zich niet meer lang concentreren en dus niet meer werken als notaris. Op aandringen van de rechtbank neemt hij in februari 2018 ontslag. Op dat moment is de strijd over zijn arbeidsongeschiktheidsuitkering nog in volle gang.

AANVULLENDE VERZEKERING

Via het Pensioenfonds Notariaat hebben notarissen een arbeidsongeschiktheidspensioen. De dekking van deze collectieve basisverzekering is volgens het fonds maximaal 50 procent van het maximale WIA-dagloon, dus maximaal 27.963,50 euro in 2019. Het fonds keert pas uit als de notaris 26 weken onafgebroken 'voor 35 procent of meer' arbeidsongeschiktheid is. De hoogte van de uitkering hangt mede af van 'de deeltijdfactor', ofwel van het aantal uren dat de notaris werkte.
De meeste notarissen proberen de inkomensval te verzachten met een aanvullende arbeidsongeschiktheidsverzekeringspolis (aov-polis) bij een particuliere verzekeraar. De premies variëren van 300 tot meer dan 1.000 euro per maand, afhankelijk van de gekozen dekking, wachttijd en andere voorwaarden. De hoogte van de aanvullende uitkering wordt mede bepaald door de mate van arbeidsongeschiktheid. Met name notarissen die geen volledige uitkering ontvangen, plaatsen vraagtekens bij de manier waarop aanvullende verzekeraars het arbeidsongeschiktheidspercentage bepalen. Om te beginnen Lennard Kamps.

ALLES OF NIETS

Kamps sloot voor een premie van 'ongeveer 12.500 euro per jaar' een aanvullende verzekering af bij Delta Lloyd. Nadat Nationale Nederlanden deze verzekeraar heeft overgenomen, behandelt Movir deze portefeuille. Movir traineert volgens Kamps de afhandeling van de claim, wil in het eerste jaar amper bijdragen aan zijn revalidatie en pas een deskundige inschakelen als de wachttijd van een jaar voorbij is.
Na het verstrijken van de wachttijd wordt Kamps onderzocht door verschillende deskundigen, die in zijn ogen niet onafhankelijk zijn. 'De arbeidsdeskundige was een zzp'er die jaarlijks twintig opdrachten krijgt van Movir. Een zelfstandig neuropsycholoog vond dat ik volledig arbeidsongeschikt was, maar heeft zijn rapport veranderd onder druk van de verzekeraar. Dat kon ik zien, omdat ik ook de voorlaatste versie van het rapport had.'
De claimbehandelaar van Movir stelt voor Kamps voor 56 procent arbeidsongeschikt te verklaren, maar Kamps gaat daar niet mee akkoord. 'Als notaris ben je na een jaar ziekte per definitie volledig arbeidsongeschikt.'
En wettelijk gezien ben je feitelijk arbeidsongeschikt als je minder dan achttien uur kunt werken. Volgens de Wet op het notarisambt (Wna) (artikel 29 lid 4) en het Besluit op het notarisambt (artikel 7) moet een notaris zijn ambt namelijk minimaal achttien uur per week uitoefenen.
Nynke Janssen van de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB): 'Als je niet meer dan achttien uur per week kunt werken, moet je feitelijk stoppen als notaris. Dat weten verzekeraars niet zo goed. Je kunt wel minder werken als kandidaat, maar dan moet je je ambt neerleggen en defungeren. Het is niet

‘Je zit al met het verdriet dat je niet meer kunt werken en dan krijg je die strijd er nog bij’

mogelijk om bijvoorbeeld twee of drie jaar in deeltijd te werken en daarna weer in voltijd. En je kunt maximaal één jaar worden waargenomen.’
Oud-notarissen, die anoniem willen blijven, laten ons desgevraagd weten dat je eigenlijk al arbeidsongeschikt bent zodra je niet voltijds meer kunt werken. ‘De verantwoordelijkheden en de vaste kosten lopen namelijk voor 100 procent door en je mag geen fouten maken.’ Na een jaar stopt de waarneming. Wanneer je dan als notaris niet volledig bent hersteld, moet je – zeker als je op een klein kantoor werkt – ontslag nemen. Je kunt later alleen weer notaris worden wanneer je benoemd wordt op een nieuw protocol. In de ogen van menig notaris is het dus feitelijk alles of niets. Een uitzondering is de notaris van een eenmanskantoor met wie wij contact hadden. Deze is tussen de 60 en 75 procent arbeidsongeschikt verklaard, maar werkt nog als notaris, omdat de gedeeltelijke uitkering onvoldoende is om van te leven.

KORTING

In de praktijk worden notarissen vaak gedeeltelijk arbeidsongeschikt verklaard. Volgens Movir is het ongeschiktheidspercentage ‘in principe niet onderhandelbaar, maar in uitzonderingsgevallen kan het voorkomen’. Lennard Kamps is zo’n uitzondering. Zijn advocaat sluit na lang procederen een vaststellingsovereenkomst met de verzekeraar. De partijen maken het af op 90 procent arbeidsongeschiktheid. Kamps wordt niet meer onderworpen aan herkeuringen en krijgt de 30.000 euro aan advocaatkosten vergoed. Kamps is er niet echt tevreden mee: ‘Uiteindelijk betaal ik de advocaatkosten natuurlijk zelf uit de 10 procent korting op de uitkering. Het enige doel van de verzekeraar is niet uitkeren. Het gaat de verzekeraar echt alleen maar om het geld; het is gewoon een verdienmodel. Waar is hun ethiek? Je zit al met het verdriet dat je niet meer kunt werken en dan krijg je die strijd er nog bij. Ik heb meerdere notarissen gesproken die hetzelfde hebben meegemaakt als ik. Maar zij hebben geen vaststellingsovereenkomst en hun uitkering kan na een herkeuring worden verlaagd of stopgezet. Daarom durven zij niet openlijk te praten.’
Dat blijkt. Twee oud-notarissen zeggen de afspraak voor een interview af. Zij hebben veel op het hart, maar zijn als de dood dat openlijke kritiek de uitkomst van de herkeuring nadelig beïnvloedt. Ook al bezweert Movir ons dat de hoogte van een uitkering afhangt van objectieve gegevens op het moment van de herkeuring door onafhankelijke specialisten met een beroepsgeheim. Eén van de twee oud-notarissen praat alsnog als wij garanderen dat er geen herleidbare details in het relaas zullen voorkomen. De ander antwoordt per e-mail op een anonieme vragenlijst, die wij via Lennard Kamps naar zes (oud-)notarissen hebben gestuurd.

STRESS

De benaderde (oud-)notarissen zijn allen tussen de vijftig en zestig jaar oud en op één na allemaal tussen de vijf en tien jaar geheel of gedeeltelijk arbeidsongeschikt. Twee zijn vrouw, vier zijn man. De oorzaken van de arbeidsongeschiktheid zijn niet werk- of stressgerelateerd. Wel zorgt de mogelijkheid dat de uitkering na herkeuring wordt verlaagd bij enkelen voor stress.
Uit de – niet altijd volledige – reacties komt een wisselend beeld naar voren. Eén respondent ‘zou dingen moeten verzinnen om iets

AKSOS

- Administratie
- Salarissen
- Belastingen
- Rapportages
- Accountancy
- Advies

H.R. de Velde Harsenhorst FA
drs. K. de Lange AA

AKSOS
Financial Services

Voor notariaat en advocatuur...
...flexibiliteit in capaciteit

Groningen - Leeuwarden - Zwolle
www.aksos.nl - afs@aksos.nl - Tel. 038-4524280

BOLSCHER & SMITS
NETWERK NOTARISSEN

Bolscher & Smits Netwerk Notarissen in Baarle-Nassau zoekt een kandidaat-notaris.

Wij zijn op zoek naar een

kandidaat-notaris
voor de algemene praktijk

die zich wil toeleggen op twee rechtsgebieden.

De voorkeur gaat daarbij uit naar een kandidaat die waarnemingsbevoegd is en fulltime wil werken. Parttime werken is echter ook bespreekbaar.

Bij ons krijg je de kans om je te ontwikkelen in een gemoedelijke sfeer. We bieden goede arbeidsvoorwaarden en je bent werkzaam in een bijzondere regio gelegen tussen Tilburg en Breda.

Interesse? Stuur je cv en motivatie naar s.smits@bsnotaris.nl. Voor vragen kun je contact opnemen met notaris Sander Smits 013- 5078745.

ALSEMA VAN DUIN
NOTARIS & JURISTEN

Alsema Van Duin Notaris & Juristen is een moderne, professionele organisatie met 22 medewerkers. Wij zijn gevestigd in het mooie Hoorn (slechts 30 minuten vanaf Amsterdam), naast het NS-station Hoorn en op loopafstand van het historische centrum.

Wij zijn op zoek naar:

EEN KANDIDAAT NOTARIS (M/V)
voor de algemene praktijk, met als zwaartepunt personen- en familierecht.

Het betreft een fulltime functie, maar een parttime invulling is ook bespreekbaar. Kandidaten met ervaring hebben onze voorkeur, echter ook beginnend kandidaat-notarissen worden van harte uitgenodigd om te reageren.

Voor deze functie geldt dat je zult samenwerken met de notaris, de overige juristen en ons complete team van medewerkers om onze cliënten optimaal van dienst te zijn.

Alsema Van Duin Notaris & Juristen biedt je een uitdagende functie waarin je de door jou vergaarde kennis en ervaring optimaal kunt gebruiken en verder ontwikkelen. In een werkomgeving waarin de lijnen kort zijn. De arbeidsvoorwaarden zijn uiteraard in overeenstemming met de geboden functie.

Ben je geïnteresseerd, stuur dan binnen 14 dagen een brief met cv en pasfoto naar Alsema Van Duin Notaris & Juristen, e-mailadres vacature@alsemavanduin.nl. Voor meer informatie kun je telefonisch contact opnemen via 0229 - 58 40 40.

Op zoek naar de juiste collega?

Plaats uw vacature in Notariaat Magazine

Sdu

Voor inlichtingen en reserveringen kunt u contact opnemen met:

Linsey Tulp: (0)10 742 10 20 linsey@crossmedianederland.com
Ester Matitaputtij: (0)6 515 816 37 esther@crossmedianederland.com

raat werkt oprecht

Werving & Selectie en Coaching

van

- Notaris
- Toegevoegd notaris
- Kandidaat-notaris
- HBO jurist
- Notarisklerk
- Paralegal

Neem vrijblijvend contact met ons op, wij helpen u graag.

raatnotariaat.nl
info@raatnotariaat.nl

055 5762669

raatcoaching.nl
info@raatcoaching.nl

‘Verzekeringsartsen laten hun oren te veel hangen naar hun opdrachtgever’

negatiefs over de verzekeraars te vertellen ...’. Een ander krijgt maandelijks ‘keurig op tijd’ het bedrag van de uitkering binnen, maar moet zichzelf nu zonder hulp van de verzekeraar aan ander werk zien te helpen. Deze oud-notaris heeft ‘toen het beter ging’ een opleiding tot estate planner gevolgd en volgt nu de cursus familievermogensrecht. Een derde oud-notaris is volledig arbeidsongeschikt, ontvangt 74.000 euro per jaar, kan daar goed van leven en doet vrijwilligerswerk. ‘De afhandeling van de schade verliep zeer vlot en de verzekeringsexperts hebben goed geluisterd naar mijn verhaal.’

Dat laatste kunnen drie andere verzekerden niet beamen. Eén van hen, die voor meer dan de helft arbeidsgeschikt is verklaard, vult de uitkering aan als juridisch adviseur en executeur. Bij een andere, die nu volledig arbeidsongeschikt is, gaat de verzekeraar de uitkering stopzetten, omdat deze oud-notaris niet meer ziek zou zijn. ‘Een medewerker van Movir zei op een bepaald moment tegen mij: “Als u morgen overlijdt, hoeven wij ook niets uit te keren.” En dat terwijl ik nota bene op sterven heb gelegen!’ Een uitspraak die Movir overigens afkeurt.

De volgende verzekerde kan niet rondkomen van de gedeeltelijke uitkering en werkt als notaris in deeltijd op het oude kantoor. De afhandeling van de schade was ‘een gevecht van zes jaar’, waarin de verzekerde naar meerdere verzekeringsartsen en andere artsen is gestuurd – ‘wat soms bijzonder vernederend was’. Dieptepunt voor deze notaris was de verzekeringsarts die aantekeningen zat te maken op de achterkant van een Movir-enveloppe met een Movir-pen. ‘Verzekeringsartsen laten hun oren te veel hangen naar hun opdrachtgever.’ Deze notaris kijkt bezorgd naar de volgende herkeuring en had zich graag openlijk beklaagd. ‘Het nadeel van een anonieme vragenlijst is dat je de vernedering en de wanhoop niet kwijt kunt. Maar open je verhaal vertellen, is echter veel te risicovol.’

ONTSLAG NIET GEDEKT

Movir laat in een reactie weten dat zij vanuit privacyoverwegingen niet op individuele dossiers kan ingaan en dat zij het klantenbelang hoog in het vaandel heeft staan. De verzekeraar zegt zich te realiseren dat arbeidsongeschikt worden een zeer ingrijpende en emotionele gebeurtenis is. ‘De behandeling van claims gebeurt dan ook met de grootste zorgvuldigheid en oog voor de situatie waarin verzekerden zich bevinden. Movir betreurt ten zeerste dat de heer Kamps dat in dit geval anders heeft ervaren.’

Movir verwacht ‘een objectieve beoordeling’ van de onafhankelijke deskundigen die zij inschakelt. Die beoordeling moet gericht zijn op de verzekeringsvoorwaarden. De verzekeraar werkt naar eigen zeggen altijd samen met professionals die deze taak onafhankelijk uitvoeren. Bij het bepalen van de mate van arbeidsongeschiktheid kijken zij naar de belastbaarheid die iemand heeft binnen zijn beroep. Movir hanteert dus een zuiver beroepscriterium, waarbij een notaris arbeidsongeschikt is als deze zijn of haar oorspronkelijke functie niet meer kan uitoefenen. De uitkering wordt gebaseerd op het gemiddeld aantal uren dat de notaris werkte voordat hij of zij arbeidsongeschikt werd. De vaste kosten die dan doorlopen, kunnen notarissen dekken met de ‘Vaste Kosten-verzekering’. Maar als iemand ‘onverhoopt’ werkloos raakt als gevolg van de arbeidsongeschiktheid, dan valt dit buiten de arbeidsongeschiktheidsverzekering. Het risico dat een notaris na een jaar arbeidsongeschiktheid vaak ontslag moet nemen, wordt dus niet gedekt.

BASISDEKKING OMHOOG

Over de uitvoering van het collectieve arbeidsongeschiktheidspensioen zijn ons geen klachten ter ore gekomen. De meerderheid van de benaderde notarissen is daarom wel te porren voor een hogere basisdekking via het Pensioenfonds Notariaat, zodat een notaris minder afhankelijk is van de aanvullende verzekering. De oud-notarissen van een klein kantoor zouden graag meer steun hebben gekregen van de KNB toen zij hun praktijk noodgedwongen moesten overdragen. Meer dan eens wordt gesuggereerd dat de KNB de knelpunten moet bespreken met de verzekeraars en/of hun tussenpersoon.

Nynke Janssen van de KNB: ‘Wij horen hier weinig klachten over de afhandeling van aov-claims.’ KNB-collega Theo Leyh: ‘Maar bij gebleken behoefte zal de KNB zich inspannen op dit punt.’ ■

ETL BNA

ACCOUNTANTS EN ADVISEURS

ALS BRANCHE-ACCOUNTANT VOOR NOTARIAAT EN ADVOCATUUR BENT U BIJ ONS AAN HET JUISTE ADRES VOOR

// JAARREKENING EN BOEKHOUDING
// FISCALE AANGIFTEN EN ADVIES
// P&O ADVIES EN SALARISADMINISTRATIE
// BEDRIJFSVERGELIJKING
// ONDERNEMINGSPLANNEN
// FUSIE EN OVERNAME

Uw klanten komen tegenwoordig niet alleen uit Nederland. Door de samenwerking met ETL kunnen wij u buiten de grenzen van Nederland ook van dienst zijn. Waar onze kennis ophoudt, kunnen wij u in contact brengen met een partner-kantoor in het buitenland, waarbij u de kwaliteit kunt verwachten die u ook van ons gewend bent. Zo kunnen wij u nog beter van dienst zijn.

BUREAU NOTARIAAT & ADVOCATUUR

ACCOUNTANCY EN ADVIES IS ONS TERREIN ADVOCATUUR EN NOTARIAAT IS UW DOMEIN

OUDE UTRECHTSEWEG 28, 3743 KN BAARN
POSTBUS 1008, 3740 BA BAARN
T 035 693 64 44
E INFO@ETL-BNA.NL - WWW.ETL-BNA.NL

Is uw oude verzekeringskantoor u ontgroeid?

Groeide uw verzekeringskantoor zo groot, dat goede service voor u verleden tijd is? Of wilt u uw polissen toetsen aan de eisen van de moderne tijd? Ron Borgdorff is meer dan 25 jaar het vertrouwde adres voor advocaten, notarissen en vrijgevestigde juristen. **Ouderwetse service, altijd bereikbaar en mét persoonlijke aandacht.**

RON BORGDORFF

VAN BOETZELAERLAAN 24H • 3828 NS HOOGLAND • TEL. 033-20 35 000 • INFO@RONBORGDORFF.NL • WWW.RONBORGDORFF.NL

VERZEKERINGEN ZOWEL ZAKELIJK ALS PARTICULIER OA: • BEROEPS- EN BEDRIJFSAANSPRAKELIJKHEID • CYBERRISKS- EN DATALEKKEN • ARBEIDSONGESCHIKTHEID • VERZUIM • INVENTARIS

Dromen, durven, doen in de praktijk

Over – pak hem beet – een maand is het weer zover: het jaarlijkse congres van de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB). Voor wie houdt van 'dromen, durven, doen' is er op 4 oktober een divers programma samengesteld. Nog niet besloten om te komen? Hier vijf redenen om dat wel te doen!

Bijzondere plenaire sprekers

Farid Tabarki, Jitske Kramer en Ben Tiggelaar. Niet zomaar drie aansprekende sprekers, maar ze passen ook zeer goed binnen het themajaar van de KNB, waarin de toekomst van het notariaat centraal staat. Tabarki gaat het hebben over de verandering van de industriële samenleving naar een 'vloeibare' en de gevolgen hiervan voor het notariaat. Van Jitske Kramer leert u met een antropologische bril te kijken naar verandering. Iets nieuws geeft altijd chaos, aldus Kramer. Hoe gaan we daarmee om? Ruimte maken voor iets nieuws, betekent ook plek geven aan dat wat was. Aan het eind van de dag neemt Ben Tiggelaar u mee naar de kern van innoveren. Wat houdt ons vaak tegen en hoe doorbreken we die belemmeringen? Hij zet u actief aan de slag, zodat u met praktische tips de toekomst tegemoet gaat.

'Op een klein stationnetje ...'

De Rijtuigenloods in Amersfoort, de congreslocatie, is geen station, maar als u van treinen houdt, is deze locatie *the place to be*. Het complex is onderdeel van de Wagenwerkplaats, een industrieel spoorcomplex waar vanaf 1900 decennialang rijtuigen van de Hollandsche IJzeren Spoorweg-Maatschappij (HIJSM) en de NS onderhouden werden. Er zijn nog wat 'kroonjuwelen van de industriële revolutie' te bewonderen. Hier geen stiltecoupés, want in sommige van die treinstellen kunt u 's middags een workshop volgen.

Hard core juridische inhoud

De notaris van de toekomst moet naast goede vaardigheden natuurlijk ook inhoudelijk goed zijn onderlegd. Of het nu gaat om het belang van fiscaal-ethisch handelen, de ministerieplicht van de notaris of fraudepreventie in de praktijk. Ook daarvoor kunt u op het congres terecht in drie verschillende workshops. Meer weten over het (notariële) tuchtrecht? Ook daarover is een workshop ontwikkeld.

Word een Master in Falen

Voor (kandidaat-)notarissen is het maken van fouten best 'een dingetje'. De cultuur om fouten te omarmen, ook van anderen, en hiervan te leren, is geen automatisme. Maar dat is jammer, vindt Remko van der Drift. Hij wil Nederland Faalkundig maken. Want Faalkunde helpt je je volledige potentieel te benutten en meer ontkrampt in het leven te staan. Een Masterfaalkundige mag en kan fouten maken. Hij blijft ontspannen en leert van zijn fouten. Wie wil dat nou niet?

Bruto Notariële Waarde

Tijdens een reis naar Bhutan kwam jurist Jaap de Winter in aanraking met de norm 'Bruto Nationaal Geluk'. Dat zette hem aan het denken. Als bestuursvoorzitter van de Vrije Universiteit transformeerde hij deze norm naar de 'Bruto Academische Waarde'. Nu wil hij samen met u op zoek naar de 'Bruto Notariële Waarde'. Welke mogelijkheden zien we om van grotere waarde voor cliënten en samenleving te zijn? Kortom, wat is de echte waarde van de notaris voor de samenleving?

We want more ...

Bij een goed concert hoort altijd een toegift. Zo ook bij dit congres. Voor het tweede jaar op rij is er na afloop een – daar zorgt u wel voor – spetterend feest. Dit keer eindigen we op een iets beschaafder tijdstip (23.00 uur), maar is de band niet minder goed. Coverband The Recipe (de zanger kunt u kennen van Idols) zal ervoor zorgen dat u ook volgend jaar weer zit te springen om een afsluitend feest.

Enthousiast geworden?

Opgeven kan via www.knbcongres.nl of NotarisNet.

Risicomanagementsysteem

Alertheid aanwakkeren

De eisen die de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) aan notarissen stelt, worden met iedere wetswijziging zwaarder. Sinds 2018 is een risicomanagementsysteem een vereiste. Onlangs bleek uit de halfjaarrapportage van de audits dat sommige notariskantoren worstelen met het op schrift stellen daarvan. Hoe kunnen kantoren die voorwaarde invullen? En wat levert het ze op?

TEKST Peter Steeman | **BEELD** Truus van Gog

'Niemand weet precies wat je onder zo'n systeem moet verstaan', aldus Birgit Snijder-Kuipers, kandidaat-notaris bij De Brauw Blackstone Westbroek en universitair docent aan de Rijksuniversiteit Groningen. Ze is medeauteur van een handboek dat een overzicht geeft van de Wwft-verplichtingen en geeft ook cursussen over de gevolgen van de Wwft voor de notariële praktijk. 'Kantoren worstelen hiermee en zijn geneigd om hun risicomanagement heel uitgebreid in te richten. Er is een handleiding van de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB) maar daar moet je niet simpelweg het logo van je kantoor boven zetten. Belangrijker dan het systeem is na te denken over het beleid. Je wilt niet dat een medewerker blindelings het beleid volgt zonder naar de risico's in het dossier te kijken. Een risicomanagementsysteem suggereert dat je met het volgen van de juiste stappen klaar bent, maar geen enkel systeem is waterdicht. De werkelijkheid is weerbarstig.'

De uitdaging om een instrument te ontwikkelen wordt nog eens vergroot doordat de Wwft niet uitblinkt in concrete handvatten, vindt Snijder-Kuipers. 'De beroepsgroep is gebaat bij rust in de fundamenten, maar op dit moment is er sprake van "wetgevingsstress". Vanuit politiek oogpunt is witwassen en terrorismefinanciering een monster dat moet worden verslagen met gedetailleerde wetgeving. Dat maakt de Wwft op sommige punten vrijwel onuitvoerbaar.'

LUNCHTAFEL

Het kost notariskantoren moeite om hun risicoanalyse in een proces te vangen, constateert Joost Tulkens van Regulatory Lab, een aanbieder van legal compliance software voor notariaat, advocatuur en fiscalisten. 'Hoe vaak komt iets voor? Hoeveel dossiers hebben we gedaan? Hoeveel daarvan zijn rechtspersonen? Die data is binnen kantoren vaak heel gefragmenteerd aanwezig en veel zit in het hoofd van de notaris. Het inschatten van risico's werd vroeger niet vastgelegd in een proces. Een notaris die aarzelingen had over een bepaalde cliënt besprak dat met zijn collega's. Die aanpak volstaat niet meer. Als er toch iets mis blijkt te zijn met een cliënt en je hebt de zaak alleen maar aan de lunchtafel besproken, maakt je dat kwetsbaar. Het Bureau Financieel Toezicht wil weten hoe je tot die afweging bent gekomen. Soms komt die vraag drie jaar later. Met een risicomanagementsysteem maak je niet alleen een betere afweging, maar je documenteert hem ook beter.'

Een systeem in de vorm van een softwaretool biedt een aantal voordelen, vindt Tulkens. 'Het zorgt ervoor dat je zaken automatisch vastlegt. Een notaris kan heel goed op gevoel een transactie beoordelen, maar als een kantoor er honderden doet, wordt het moeilijker de details later te herleiden. In de applicatie die we hebben ontwikkeld, ga je als gebruiker door een dynamische *flow*. Afhankelijk van het type dienst stel je een aantal vragen om iemand te identificeren en de herkomst van de gelden vast te stellen. Bij ieder type transactie staat waar je op moet letten. Het monitoren wordt eenvoudiger. Het systeem update en verifieert ook automatisch data met sanctielijsten, de Kamer van Koophandel en andere bronnen.'

V.l.n.r. Birgit Snijder-Kuipers, Joost Tulkens, Jeroen van der Weele en Sandra Boer

‘Een valkuil is dat je het te gedetailleerd maakt’

DYNAMISCH

Een handvat voor de medewerkers, zo omschrijft Jeroen van der Weele, notaris bij Hak & Rein Vos juridisch advies en notarissen, het 23 pagina’s tellende handboek dat binnen zijn kantoor de rol van risicomanagementsysteem vervult. ‘Ik ben blij dat het af is. Ik heb er heel wat maanden aan gewerkt. Vanaf het begin stond voor ons vast dat we zelf een beleid wilden formuleren. Je kunt een generiek risicomanagementsysteem implementeren, maar deze aanpak dwingt je om na te denken over de specifieke risico’s die je als kantoor loopt. Waar bestaat je praktijk uit? Wat is de aard van de werkzaamheden? We zijn een gemengde praktijk met ondernemings-, onroerendgoed- en familierecht. In het inventariseren zijn we niet op risico’s gestuit die we nog niet kenden. Je kijkt vooral of je cliënten hebt in fraudegevoelige branches. Een valkuil is dat je het te gedetailleerd maakt, waarbij je alles gaat invullen. Dat hebben we ondervangen door bijlagen waarin voorbeelden van fraude-indicatoren worden gegeven. Het handboek moet geen papieren tijger worden, maar juist de alertheid van de medewerker aanwakkeren. Het is een dynamisch document. Je bent verplicht het bij te houden en dat is nog best een uitdaging, want de wet is enorm in beweging. Het is een kwestie van regelmatig je licht opsteken bij collega’s van andere kantoren en de berichtgeving in de media volgen. Ieder halfjaar gaan we dit per afdeling evalueren.’

STAPPENPLAN

Bij Nouwen Notarissen heeft het risicomanagement de vorm van een stappenplan dat iedere medewerker uitgeprint in zijn la heeft liggen. Notaris Sandra Boer schreef het stappenplan aan de hand van het werkboek van Birgit Snijders. ‘In tien stappen wordt de medewerker door een proces geleid. Stap 1 is het bellen. Door te vragen kom je al veel te weten over de cliënt en de aard van de zaak. Stap 2 is het identificeren. Je vraagt legitimatie op. Checkt de gegevens. Stap 3 is het verifiëren van de identiteit. We kijken in verschillende registers en doen een compliance check als we risico’s constateren of als het een buitenlandse cliënt betreft. Stap 4 en 5 zijn het opvragen van de UBO- en PEP-verklaring [*ultimate beneficial owner* en *Politically Exposed Persons* – red.]. In stap 6 volgt het opstellen van een risicoprofiel van de zaak aan de hand van indicatoren. Is het laag, middel of hoog? Als de medewerker het risico als hoog inschat, stapt hij naar de notaris die de afweging moet maken: welke nadere vragen moeten worden gesteld? Die afweging is stap 7. De stappen 8, 9 en 10 komen alleen in uitzonderlijke situaties aan de orde. Stap 8 is het achterhalen van de identificatie via banken en accountantskantoren. In stap 9 stel je vast of het een ongebruikelijke transactie is. Stap 10 is het daadwerkelijk melden.’

PARADOX

Bij het ontwikkelen van een risicomanagementwerkwijze stuitte Boer op een paradox. ‘Je wilt dat de gebruiker vooral zelf blijft nadenken. Terwijl die juist zoekt naar zekerheden in de procedures. In het begin staan medewerkers regelmatig naast je bureau. Gelukkig worden ze er steeds handiger in. Zij, maar ook wij als notarissen, moeten een referentiekader ontwikkelen. Het stappenplan helpt daarbij maar je kan een risicoafweging niet helemaal in een systeem vangen. Het beoordelen van risico’s blijft een kwestie van gevoel en verstand.’ ■

The NEXT step

Devoon zet koers naar de toekomst

07 • 11 • 2019
SAVE THE DATE

Zo nu en dan is ondernemen een reis op een rimpelloze zee. Veel vaker is ondernemen een ongewis avontuur dat stuurmanskunst vereist. De kunst om te anticiperen op een veranderende markt. Laveren met beheersing, ook bij windkracht 10. In de voorbije twee decennia heeft Devoon alle zeilen bijgezet om de notariële praktijk van dienst te zijn met slimme software.

Dat heeft ons een voortreffelijke reputatie opgeleverd bij ruim 200 kantoren en meer dan 3000 enthousiaste gebruikers. Onze missie is helder: nog meer en nóg gelukkigere afnemers. De tijd is aangebroken om onze doelen scherp te stellen. Ook benieuwd hoe Devoon koers zet naar een veelbelovende toekomst? Houd donderdag 7 november in de gaten en check alvast ons logboek op: **www.uwdigitalehart.nl**

NEXTassyst

www.devoon.nl

devoon | DEVOON IS ONDERDEEL VAN LEXXYN GROEP

Continuïteit

Fred Teeven

Continuïteit is essentieel voor elk bedrijf en elke overheidsinstelling. Niet alleen voor uw eigen gemoedsrust, maar voornamelijk in het belang van uw klanten. In het licht van continuïteit heb ik een verheugende mededeling. Goed voor uw gemoedsrust zo vlak na uw zomervakantie. Na een kort functioneringsgesprek (via de e-mail), met enkele suggesties vanaf de kant van de redactie, is besloten dat ik nog een aantal columns mag blijven. Ook wel fijn voor de cashflow en continuïteit van mijn bedrijf. Zo hoeft het leasebedrijf zich geen zorgen te maken over de betalingen voor mijn leaseauto.

SOFTWARE BUG

Maar even serieus. Met stijgende verbazing heb ik vanaf de zijlijn het 112-crisisincident van vlak voor de zomervakantie geobserveerd. Het eerste wat in mij opkwam, was volslagen paniek, geen coördinatie en totaal onvoorbereide noodhulpdiensten. Het tweede wat mij opviel, was de directe aanval op KPN als de schuldige. Nu moet gezegd, KPN heeft wel een 'probleempje'. Meerdere back-upsystemen die niet werken op het *moment suprême*. 'Een software bug', wordt gezegd. Dit kan gebeuren. Zo werd Royal Bank of Scotland (RBS) een aantal jaren geleden ook getroffen door een software bug. Als gevolg hiervan werkten de back-upsystemen niet en konden klanten in het Verenigd Koninkrijk meer dan een week geen overboekingen doen.

KRITISCHE INFRASTRUCTUUR

Waarom maak ik de link naar een bank? RBS had een Business Continuity Plan en Crisismanagement Plan. U moet weten dat de overheden in Europa en dus ook in Nederland, via wet- en regelgeving hebben vastgelegd dat instellingen die deel uitmaken van de zogenaamde kritische infrastructuur, uitgebreide *business continuity* plannen en crisismanagementprotocollen moeten ontwikkelen, implementeren, trainen en testen. Een van de uitgangspunten daarbij is dat je processen wél, maar verantwoordelijkheden níet kunt uitbesteden.

GEEN PLAN

In het geval van het 112-incident is pijnlijk vast komen te staan dat de overheid kennelijk niet gecontroleerd heeft of de back-upsystemen van KPN in een simulatie werkten. Nog erger, en bijna grenzend aan voorwaardelijk opzet, moet ik op basis van de huidige informatie concluderen dat de noodhulpdiensten kennelijk geen plan hadden klaarliggen voor dit incident. Wat het allemaal nog erger maakt, is dat het allemaal al eens eerder heeft plaatsgevonden. Men heeft niet geleerd. Ik kan u vertellen dat als dit bij een bank zou gebeuren, de toezichthouder (De Nederlandsche Bank) naar alle waarschijnlijkheid een groot onderzoek zou starten en dat de verantwoordelijken zouden moeten vrezen voor hun baan. Of erger, de instelling onder curatele stellen.

DISCIPLINE

Een overheid die regels oplegt aan bedrijven, maar zelf niet de discipline heeft om die regels na te leven, die overheid faalt. Het past die overheid ook niet direct naar de externe partij te wijzen. In dit geval KPN. Die overheid bleef gedurende het incident verantwoordelijk voor noodhulpdienstverlening. Die verantwoordelijkheid kan die overheid nooit afschuiven.

INCIDENTMANAGEMENTPLAN

En wat betekent dit voor u? U behoort niet tot de kritische infrastructuur van Nederland. Maar u hebt wel een zorgplicht jegens uw klanten. Hebt u een assessment gedaan van uw kritische processen? Hebt u een incidentmanagementplan klaarliggen? Ik durf mijn salaris van deze column erom te verwedden van niet. En als dat zo is, dan vind ik dat kwalijk. Voor uw gemoedsrust, maar nog meer voor uw klanten. Ik ga een stapje verder.
U leest deze column, doet een plas en laat alles zoals het was. Net als de overheid na het eerste 112-incident. ■

Deze column wordt afwisselend geschreven door Teska van Vuren en Fred Teeven.

Geld lenen of schenken aan je kind

‘Focus niet alleen op het fiscale aspect’

De regeling dat ouders belastingvrij een ton kunnen schenken aan hun kind bestaat al even, maar er kan ook gekozen worden om geld uit te lenen. Inge Rutgers en Ineke Meuwese belichten enkele bijzonderheden.

TEKST Jolanda aan de Stegge | **BEELD** Truus van Gog

Inge Rutgers en Ineke Meuwese

Een moeder heeft twee zoons. De een wil graag een huis kopen en kan haar financiële support daarbij goed gebruiken, de ander zit er warmpjes bij en heeft haar geld absoluut niet nodig. De moeder wil haar kinderen niet ongelijk behandelen en vraagt zich af hoe ze dit het best kan regelen, ook om eventuele frictie tussen haar kinderen op de lange termijn te voorkomen. ‘Ik legde uit dat zij de belastingvrije schenking van een ton aan haar ene zoon bij de verdeling van de erfenis kan rechttrekken’, zegt Inge Rutgers. ‘De andere optie die ik haar voorstelde was om niet te schenken, maar haar ene zoon geld te lenen en zelf voor bank te gaan spelen. In haar geval zou er op die manier een win-winsituatie ontstaan die ook voor haarzelf gunstiger zou uitpakken.’
Rutgers, kandidaat-notaris bij Dirkzwager in Nijmegen, schreef kort geleden een artikel over de schenkingsvrijstelling eigen woning. Het stuk werd meteen ruimhartig gedeeld, wat past bij de missie van haar kantoor. ‘Wij worden gestimuleerd te publiceren over het rechtsgebied waarin we werkzaam zijn.’
Haar collega en teamleider in Arnhem Ineke Meuwese en zij zijn gespecialiseerd in familierecht en estate planning en begeleiden al jaren cliënten die hun kinderen financieel willen ondersteunen bij het kopen van een woning. Aan die verhoogde vrijstellingsregeling, die inging per 2017, besteedden de media veel aandacht.

ZEKERHEIDSRECHT

Voor de schenking van die eenmalige belastingvrije ton gelden veel voorwaarden. De simpelste daarvan: de ontvanger is tussen de 18 en 40 jaar oud en moet het geld aantoonbaar besteden aan de aankoop of verbouwing van een eigen woning of aan de aflossing van studie- en/of hypotheekschulden.
Vooral de schenking van de ton is breeduit gemeten. De andere optie – geld uitlenen aan je kind ten faveure van een eigen huis – bleef vaak onderbelicht. Inge: ‘Vaak denken mensen dat geven beter is, maar komen er soms achter dat lenen in hun geval voor alle partijen positiever kan uitpakken.’ Belastingtechnisch kan het voordelig zijn geld te lenen aan een kind, want dan gelden dezelfde voorwaarden als lenen bij de bank. De ouder ontvangt rente en het kind heeft recht op een normale hypotheekrenteaftrek over de rentecomponent: een interessante optie met de huidige hoge huizenprijzen en lage spaarrente.
Bij een lening zal een bank altijd een zekerheidsrecht eisen. Een ouder zal eerder denken: dat doe ik niet, dat loopt wel los. In dat geval mag hij iets meer rente vragen, omdat hij meer risico loopt. Meuwese: ‘Mocht het misgaan, dan heb je geen voorrangspositie ten opzichte van andere schuldeisers. Ik wijs mijn cliënt op de risico’s, maar hij maakt daarin zijn eigen afweging.’

MEEFLUCTUEREN

Op internet wemelt het van de doe-het-zelf-instructies voor onderhandse schenkingen en leningen tussen ouder en kind. Waarom zou de consument hiervoor naar de notaris gaan? Rutgers: ‘Het betreft afspraken die gaan over de lange termijn. Dan kan het fijn zijn als een onafhankelijke partij overzicht biedt in een familiesituatie, want er zijn nogal wat voetangels en klemmen waarop gelet moet worden. Met mijn cliënten denk ik mee over de consequenties van een schenkings- of leningsplan over de jaren heen en betrek daarbij ook het erfrecht.’
Soms kloppen cliënten bij Meuwese aan met een kant-en-klaar plan: zus en zo willen zij het geregeld zien. Ineke: ‘Nadat ik voor hen de nadelen daarvan opsom, zijn ze vaak veel blijer met het alternatief, als dat ook nog meer winst voor alle partijen oplevert.’
Ook kan de notaris de wensen van de schenker explicieter opschrijven en er naar wens meerdere bepalingen bij opnemen. Want vaak is de ontvanger gehuwd of heeft een geregistreerd partnerschap. Tot 1 januari 2018 trouwden de meesten in gemeenschap van goederen, waarop het oude huwelijksvermogensrecht van toepassing is. En wat gebeurt er met die ingebrachte ton voor het geval de relatie stukloopt? Fluctueert die mee met de waarde van het huis waarop de beleggingsleer van toepassing is of blijft die ton een ton? Wat hierover wordt vastgelegd, hangt samen met of en hoe mensen getrouwd zijn en welke mogelijkheden er zijn. In welke gevallen mag de schenking wel of niet aan de partner

‘Met de huidige hoge huizenprijzen en lage spaarrente kan geld lenen aan je kind een interessante optie zijn’

van het kind toevallen? Of stel dat het kind overlijdt, hoe kan dan worden voorkomen dat diens partner niet te veel erfbelasting betaalt? In zijn algemeenheid moet erover worden nagedacht of de schenking wordt ingebracht bij de verdeling van de erfenis, waarvoor weer andere bepalingen gelden.

AANVULLEND BIJSCHENKEN

Ouders kunnen ervoor kiezen hun ene kind financieel bij te springen en het andere niet. In principe geldt de hoofdregel: eens geschonken, blijft geschonken. Als de ouder niets bepaalt bij de schenking van een ton aan een kind, hoeft daar bij de afwikkeling van de nalatenschap geen rekening mee worden gehouden, wel moet op de legitieme portie worden gelet.

In de loop der jaren verhoogde de wetgever het bedrag van de eenmalige belastingvrije schenking tot maximaal een ton. Dat proces verliep in fasen waarvoor verschillende overgangsrechten gelden. Een link puntje, volgens Rutgers en Meuwese, vanwege die verschillende regimes. Rutgers: ‘Als ouders in het verleden – toen een lager bedrag gold – al eens van de regeling gebruikmaakten, mogen zij in sommige gevallen aanvullend bijschenken maar in andere gevallen weer niet. Daar zit een hiaat.’

HELE PLAATJE

Ook is het mogelijk dat ouders hun ene kind een ton schenken en hun andere kind dat bedrag lenen. Afhankelijk van de hoogte van het inkomen van hun kinderen kan dit fiscaal aantrekkelijk zijn. Meuwese: ‘Maar als notaris laat ik niet altijd het fiscale overheersen. Je kinderen verschillend behandelen kan fiscaal best voordelig zijn, maar in het vervolgtraject zullen zij op hun *qui vive* moeten zijn vanwege dat onderscheid. Op termijn kan dat tot grotere onduidelijkheid en ongelijkheid tussen die kinderen leiden. Je wilt niet dat zij elkaar boos aankijken en ook niet dat zij zich bij elke transactie die ze zelf regelen, bewust moeten zijn van de gevolgen van dat onderscheid. Want het ijlt lang na, ook in hun eigen testament, hun samenlevingscontract en huwelijkse voorwaarden: op veel momenten komt het om de hoek kijken. Families die het leuk vinden hier bovenop te zitten, kun je dit best adviseren. Maar mensen die minder vaak bij de notaris op bezoek komen, moet je dit niet aandoen. Dus hou als notaris altijd het hele plaatje in ogenschouw.’

WARME HAND

Een enkele keer gaan ouders erg ver om hun kind te helpen. Meuwese en Rutgers kennen voorbeelden van ouders die niet willen achterblijven als de schoonouders van hun zoon of dochter een ton aan hun kind hebben geschonken en bereid zijn zich hiervoor in de schulden te steken. Rutgers: ‘Maar doorgaans zijn mensen gewoon blij met deze regeling, want met de warme hand geven is leuker dan met de koude hand.’ ■

'Je zit in een onomkeerbaar proces'

Sjef van Erp

‘Ik leer ze denken in alternatieven’

Wat kun je als (kandidaat-)notaris leren van een professor vastgoedeconomie, executie- en beslagrecht, internationaal goederenrecht of fiscaal concernrecht? Veel! De kennis op universiteiten is eindeloos. Voor deze rubriek praten wij elk nummer met een andere hoogleraar. We maken een rondje door het land met de vraag: ‘Wat kan het notariaat van u leren?’ Deze keer krijgen we les van Sjef van Erp.

TEKST Jessica Hendriks | BEELD Truus van Gog

‘Goederenrecht gaat over het eigendom en zeggenschap over goederen. Het is een deel van het vermogensrecht waarin goederen centraal staan. Denk daarbij aan materiële objecten, roerend of onroerend, en vermogensrechten die in geld zijn uit te drukken. Tegenwoordig komt ook daar digitalisering om de hoek kijken. Ik praat met mijn studenten dan ook vrij lang over de impact van nieuwe IT-ontwikkelingen in het internationaal goederenrecht. Dat is ook voor notarissen interessant. Data-eigendom is zo’n onderwerp. Een jurist die uit een continentale traditie komt, kan daar alleen al door het woord eigendom heel anders over denken dan een Amerikaanse jurist die praat over het veel ruimere begrip *property*.’

ALTERNATIEVEN

‘Als het gaat om internationaal goederenrecht en IT-ontwikkelingen bespreek ik altijd eerst de techniek. Als je niet weet wat een blockchain is, hoe een token werkt of een *smart contract* eruitziet, heeft het ook geen zin over de juridische gevolgen te praten. Techniek heeft overal invloed op, ook internationaal. Neem bijvoorbeeld landregistratie. Stel dat je daarvoor volledig gebruikmaakt van een *smart contract*, dus zichzelf uitvoerende programma’s. Dan komt er geen notaris meer aan te pas. Wat gebeurt er dan? Moeten wij dat als juristen willen? Een programmeur kan wel zeggen dat het heel simpel te regelen is, maar hoe staat het dan met de rechtszekerheid? Over dit soort zaken laat ik mijn studenten nadenken. Vervolgens kijken we ook nog hoe een Amerikaanse jurist hier bijvoorbeeld tegenaan kijkt. Ik probeer mijn studenten te leren denken in alternatieven.’

ONTMENSELIJKING

‘Ik krijg vaak de vraag of we wel moeten willen dat techniek de notaris deels uitschakelt. Je zou natuurlijk kunnen zeggen: 70 procent van de transacties laten we volledig geautomatiseerd doen en 30 procent niet. Die 30 procent is te ingewikkeld en daar is duidelijk advisering bij nodig. Als je alles aan programmeurs en algoritmen overlaat, wie controleert dan de programmeurs en wie controleert of het algoritme klopt? Algoritmen zijn gebaseerd op ja/nee-keuzes, maar in het recht gaat het ook vaak om: ja, maar ... Ik krijg steeds meer studenten die vanaf hun kleutertijd met internet en mobieltjes zijn opgegroeid en dat is echt een andere wereld dan de studenten die dat allemaal hebben moeten leren. Zij leven bijna in een virtuele wereld. Toch hebben ze wel oog voor de ontmenselijking van het recht. En dat dat niet altijd hoeft. Aan de andere kant zijn er nu eenmaal processen in gang gezet. We kunnen niet meer terug. Op het moment dat je met automatiseren begint – en dat hebben we gedaan – wordt nieuwe software ontwikkeld en gebruikt. Je zit in een onomkeerbaar proces. Je kan niet zeggen dat je jezelf er niet mee bezighoudt. Zorg dat je erbij betrokken blijft. Zie wat er gebeurt en blijf nadenken als jurist.’

DOELGERICHT

‘In Maastricht hebben we twee juridische opleidingen. Een is de traditionele faculteit Nederlands recht. Daarnaast hebben we de *European Law School*. En in dat programma heb ik al het onderwijs op het terrein van vergelijkend Europees en globaal goederenrecht opgezet. Daar geef ik ook nog steeds onderwijs. Engelstalig. Aan notarissen geef ik ook weleens les. Maar dat is heel doelgericht. Als je wordt gevraagd een cursus te geven, gaat dat over een bepaald onderwerp, zoals de Europese Erfrechtverordening. Je neemt dan geen uitstapjes naar verwante theorie.’

TAALVAARDIGHEID

‘Internationale ontwikkelingen gaan snel. Kijk naar het digitaal oprichten van een bv per 2020. Je kan zeggen: we willen dit niet als notariaat. Maar je kan beter volgen wat er gebeurt en het begeleiden. Die bv’s willen in de toekomst misschien onroerend goed kopen. Wat doet die bv verder en komt die nog terug? Nodig ze uit te komen praten. Zo’n eerste adviesgesprek hoeft niks te kosten. Zie het als kans. Net als internationale cliënten. Ook zo’n kans! Wat heel belangrijk is: taalvaardigheid. Je moet toch met die cliënten kunnen spreken. Zelfs in de meest afgelegen dorpen krijg je te maken met mensen die de Nederlandse taal niet machtig zijn. Leer andere talen dan het Nederlands. Heel belangrijk anno 2019. Ikzelf spreek Frans, Duits, Engels en een beetje Indonesisch. Italiaans ben ik aan het leren. Maar ik heb dan ook een buitengewone interesse voor talen. Ik las op mijn 15de Tolkiens *In de ban van de ring*-serie al uit in het Engels. Dat hoeven notarissen natuurlijk niet, maar een extra vreemde taal erbij kan geen kwaad.’ ■

WIE Sjef van Erp
WAT Internationaal goederenrecht
WAAR Universiteit Maastricht
LES ‘Zorg dat je meerdere talen spreekt’

Digitaal bv oprichten

‘De tijd is er rijp voor en wij zijn er klaar voor’

Vanaf 1 augustus 2021 moet een bv online kunnen worden opgericht. Dit volgt uit de Europese Richtlijn digitalisering oprichting en inschrijving van kapitaalvennootschappen, gepubliceerd in juli van dit jaar. Wat betekent dat voor notarissen? *Notariaat Magazine* vroeg het Bart Versteeg, bestuurslid van de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB).

TEKST Henriette van Wermeskerken | **BEELD** Shutterstock

Waarom moet je een bv digitaal kunnen oprichten?

‘De Europese Unie (EU) wil grensoverschrijdend ondernemen gemakkelijker maken. Een bv moet overal zo simpel, snel en goedkoop mogelijk kunnen worden opgericht. De mogelijkheid dat digitaal te doen, past in dat streven. In Nederland is het oprichten van een bv al heel gemakkelijk. Als het moet, kan dat binnen een dag. De KNB is voorstander van een volledig digitaal proces, als de notaris maar betrokken blijft. Op grond van allerlei wetgeving, zoals de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme, zijn wij als notarissen verplicht onderzoek te doen naar de oprichter van een bv. Wat wil hij met die bv, hoe ziet het ondernemingsplan eruit, kloppen de statuten? De notaris voegt daarmee veel waarde toe.’

Hoe gaat dat er in de praktijk uitzien, zo’n digitale akte?

‘We doen nu al veel digitaal en willen naar een volledig online proces, waarbij ook de oprichtingsakte digitaal wordt. Er is al wel een digitale infrastructuur, het Platform Elektronische Communicatie (PEC), waar notarissen de akten in beveiligde pdf-vorm opslaan. Maar we willen naar een slimmere vorm, naar bestanden die gegevens bevatten die je veilig kunt delen met de nodige instanties. Ook moet de digitale akte toekomstbestendig zijn. Hoe het er precies uit moet gaan zien, daarover is de KNB in gesprek met de ministeries van Justitie en Veiligheid en van Economische Zaken en met onze ketenpartners. De digitale akte blijft wat ons betreft wel een notariële akte. De notaris is en blijft nodig, onder meer vanwege de poortwachtersfunctie. We hebben een fantastisch werkend systeem, dat zekerheid biedt en waarbij de kans op fraude geminimaliseerd is.’

Hoe zorgt de notaris voor identificatie van de oprichters?

‘Daar zijn we al geruime tijd mee bezig. We hebben NotarisID ontwikkeld, een product dat uitvoerig getest is. Op de ledenraad dit voorjaar hebben we een plan van aanpak voor NotarisID gepresenteerd, waarop veel input van leden is gekomen. Op de komende ledenraad, 18 september, bespreken we een herziene en verbeterde versie. Als de ledenraad akkoord gaat, is NotarisID in principe klaar voor implementatie. NotarisID voldoet aan de hoogste veiligheidseisen, zoals neergelegd in de eIDAS-verordening, de Europese verordening over elektronische identificatie. Met NotarisID kun je een akte digitaal ondertekenen en de ondertekenaar identificeren. Het is, met afstand durf ik wel te zeggen, de meest veilige variant van digitaal ondertekenen. Veel veiliger dan DigiD, dat aan de laagste eisen uit de eIDAS-verordening voldoet. Dat is wat ons betreft dan ook geen alternatief.
Interessant is hoe andere landen dit gaan doen, want Nederlandse notarissen zullen te maken krijgen met mensen die vanuit andere EU-landen hier digitaal een bv willen oprichten. Wat moeten wij in Nederland accepteren als identificatiemiddel en wat niet? Sommige landen hebben al zo’n middel, andere niet. Binnen de CNUE, het Europese samenwer-

‘De digitale akte blijft wat ons betreft wel een notariële akte’

kingsverband van Latijnse notariaten, inventariseren we wat er is en kijken we hoe we elkaar kunnen helpen.’

Notarissen zijn geen IT-specialisten, dus hoe moet die mogelijkheid digitaal een bv op te richten in de praktijk vorm krijgen? Hoe zit het met de verantwoordelijkheid van de notaris?

‘We zijn in gesprek met IT-specialisten en met de notariële softwareleveranciers. De notaris kan die digitale bestanden niet zelf maken. Dat doet de software die de notaris bij een leverancier afneemt. De KNB ziet toe op de koppeling van die software aan het PEC. Ook helpt de KNB bij het contact met specialisten en leveranciers. Het is onze taak om de mogelijkheid van het digitaal oprichten van een bv te faciliteren. Dat doen we voor de notarissen én voor de maatschappij. Natuurlijk blijft de notaris verantwoordelijk voor de akten, ook als die digitaal zijn. Voor het uitgeven van NotarisID’s wordt op termijn een aparte entiteit opgericht. Want het afgeven van het certificaat moet aan zoveel eisen voldoen dat notariskantoren dat niet individueel kunnen. Zo staat dat ook in de eIDAS-regelgeving beschreven.’

Hoe veilig is digitale identificatie?

‘NotarisID is de meest veilige variant voor digitale identificatie. Er is maar één systeem dat veiliger is, en dat is als iemand in persoon voor je verschijnt. Contact met de notaris kan via alle moderne media, maar het moet wel veilig. Iedereen kent verhalen over mensen die online contact hebben gehad met iemand die niet bleek te bestaan. We zijn bezig een beveiligd digitaal systeem te ontwikkelen om met de notaris te communiceren.
Zou de overheid besluiten dat tussenkomst van de notaris niet nodig is bij de digitale akte, en dat identificatie via DigiD kan, dan gaan we grote risico’s lopen. Je kunt de airbags en de stabiliteitscontrole uit een auto halen. Dan rijdt die auto nog steeds. Maak je de oprichting van een bv mogelijk zonder notaris, dan vind ik dat te vergelijken met het laten rijden van een auto zonder airbags en stabiliteitscontrole.’

Zijn andere Europese landen al bezig de digitale oprichting van de bv mogelijk te maken?

‘Alle EU-landen moeten aan de verordening voldoen en zijn dus aan het bekijken hoe ze de mogelijkheid een bv digitaal op te richten, vorm gaan geven. We werken binnen de CNUE met andere notariële beroepsorganisaties samen. Hoe men ervoor staat, wisselt per land. In Frankrijk bijvoorbeeld bestaat de digitale akte al, maar is er geen digitale identificatie die aan de huidige eisen voldoet. We bekijken hoe we zaken kunnen combineren en harmoniseren. De Europese richtlijn is pas twee maanden geleden gepubliceerd en dus nog jong. Gelukkig zijn wij in Nederland al vele jaren bezig met een goede digitale infrastructuur voor het notariaat.’

Wat gaat dat de notaris allemaal kosten?

‘Er zijn gesprekken met IT-specialisten en softwareleveranciers, zoals ik al zei, maar grote uitgaven doen we niet, totdat we instemming van de ledenraad hebben. Om digitaal een bv te kunnen oprichten, kunnen we niet zonder deskundigen van buiten het notariaat. NotarisID kost de notaris niets, zoals ook in het plan van aanpak is opgenomen. De KNB neemt de aanloopfinanciering op zich. Op de inzagekosten in het Basisregister Personen en Verificatie Informatie Systeem is een opslag gekomen voor de poortwachtersfunctie van de notaris. Die wordt gebruikt voor een centrale structuur met software en scanners, om de notaris te helpen aan de poortwachtersrol te voldoen. Op termijn verwacht ik dat NotarisID een winstgevend product wordt voor het hele notariaat.
De bijdrage die notarissen aan de KNB betalen, is ongewijzigd ten opzichte van vorig jaar. Wel is een deel van de bijdrage geoormerkt als ICT-bijdrage. Want die centrale infrastructuur moeten wij als KNB uitbouwen, dat kunnen individuele kantoren niet zelf. De ontwikkeling van de digitale akte gaat miljoenen kosten. Wie moet dat betalen? Daar wordt op dit moment onderzoek naar gedaan.
We hebben een uitstekend functionerend notariaat, een van de beste van Europa. Willen wij als notarissen onze spilfunctie in het rechtsverkeer blijven vervullen, dan moeten we investeren in goede digitale akten. Dan houden we het vertrouwen dat we nu hebben. De digitale akte is binnenkort werkelijkheid. De tijd is er rijp voor en wij zijn er klaar voor.’ ■

NOTARIAAT OVER DE GRENS

De wereld wordt steeds kleiner en dat heeft ook gevolgen voor (kandidaat-)-notarissen. Huizen in en erfenissen uit het buitenland zijn al lang geen uitzondering meer. In deze serie belichten experts de notariële kant van een land waar het Nederlandse notariaat regelmatig mee te maken heeft. Deze keer is dat Curaçao.

‘Juridisch gezien heb je veel meer mogelijkheden’

TEKST Martijn Rip | **BEELD** Truus van Gog

Twee landen in hetzelfde koninkrijk, daar zal juridisch gezien toch geen verschil tussen zitten? Fout gedacht! En juist omdat het rechtssysteem van Curaçao grotendeels op dat van Nederland lijkt, is een foutje zo gemaakt. Opletten geblazen dus voor notarissen die met het Caraïbische eiland te maken krijgen. Notaris Jan Willem Schenk legt daarom graag de verschillen tussen Nederland en Curaçao bloot.

TESTEERVRIJHEID

Schenk werkte van 1996 tot 1999 ruim drie jaar als kandidaat-notaris op het tropische eilandje voor de kust van Venezuela. ‘Nog steeds reis ik een aantal keer per jaar naar Curaçao. Een substantieel deel van mijn werk heeft ook met het eiland te maken en ik geef er een paar keer per jaar een cursus of lezing in onderwerpen die het notariaat raken.’ Verder volgt Schenk de rechtsontwikkeling op nauwe voet. Daardoor is hij ook goed op de hoogte van de actuele situatie. Want die is alweer anders dan in de tijd dat hij daar als kandidaat-notaris werkte. ‘Curaçao heeft sinds 10 oktober 2010 een bijzondere status. Die dag zijn de Nederlandse Antillen opgeheven en zijn twee nieuwe landen ontstaan: Curaçao en Sint Maarten, net als het bijzonder bestuursorgaan BES.’ Dat staat voor Bonaire, Saba en Sint Eustatius.

'Mensen hebben volledige testeervrijheid'

Daarna ging onder meer het familierecht op de schop: per 1 januari 2012 is de legitieme portie voor kinderen afgeschaft. 'Dat betekent dat mensen volledige testeervrijheid hebben. Je ziet daardoor veel vaker gebeuren dat een testament echt maatwerk is. Wel heeft Curaçao de beperking dat niet alle regelingen des doods in het Centraal Testamentenregister kunnen worden geregistreerd. Alleen testamenten. Je ziet daarom veel Nederlanders die op Curaçao wonen toch naar een Nederlandse notaris gaan. Daarnaast geldt nog het oude systeem van trouwen in algehele gemeenschap van goederen.' Verder verschilt het familierecht niet veel met dat in Nederland.

GEEN VRIJE VESTIGING

Wel anders is het beroep van notaris zelf. Zo hebben notarissen op het eiland niet de vrijheid om zelf het tarief te bepalen. Het gemeenschappelijk Hof van Justitie (voor Aruba, Curaçao, Sint Maarten en BES) stelt de tarieven vast. 'En vrije vestiging, zoals in Nederland, kennen ze ook niet', vervolgt Schenk. 'Er geldt een wettelijk maximum van tien notarissen. Dus kandidaat-notarissen moeten wachten tot een van de notarissen defungeert voordat ze zelf notaris kunnen worden. Afgelopen jaar zijn er drie gedefungeert, nu moeten kano's weer een aantal jaar wachten op een nieuwe kans.'
En samenwerkingsverbanden zoals in Nederland zijn ook zeldzaam. 'Als notarissen met elkaar willen samenwerken, hebben ze daar toestemming voor nodig van de kamer van toezicht. Ook als ze bijvoorbeeld samen willen werken met advocaten of fiscaal juristen. Momenteel is er daarom geen enkel notariskantoor dat met niet-notarissen samenwerkt.'
Ook anders: de rol van de notaris in het ondernemingsrecht is minder groot dan in Nederland. 'De overdracht van aandelen, de uitgifte van aandelen en het vestigen van beperkte rechten op aandelen kunnen op Curaçao onderhands plaatsvinden.'

STICHTING PARTICULIER FONDS

Een belangrijk verschil met Nederland is dat het sinds 1 november 1998 mogelijk is om een stichting particulier fonds (spf) op te richten. 'Dit is een stichting zonder vermogensklem. In Nederland mag een stichting alleen aan een ideëel of sociaal doel uitkeren, in Curaçao hebben ze die beperking er afgehaald.
De stichting mag geen onderneming hebben en draait alleen maar om het beheren van vermogen, zoals aandelen, vastgoed, leningen. De spf wordt zeer regelmatig in Nederland gebruikt. Dat kan, omdat bij ons de incorporatieleer geldt: als je rechtsfiguren uit het buitenland naar Nederland verplaatst, vindt geen conversie naar het Nederlands recht plaats.'

CONTRACTSVRIJHEID

Waar het ondernemingsrecht van Curaçao aanvankelijk achterliep, daar is het volgens Schenk inmiddels Nederland voorbij gestreefd. 'Het is veel flexibeler. En dankzij het incorporatiestelsel kan het over de hele wereld worden gebruikt. Flexibel wordt echter vaak vereenzelvigd met fiscaliteit, maar daar heeft het niets mee te maken. Het is de contractsvrijheid bij het inrichten van statuten die voorop staat.'
En een akte uit Curaçao heeft nog een voordeel: die kan in verschillende talen worden opgesteld. 'Een oprichtingsakte van bijvoorbeeld een bv moet bij ons in het Nederlands worden verleden. Op Curaçao mag dat in het Nederlands, Spaans, Engels en Papiamento.'

TRUST

Een andere rechtsvorm die wij in het Nederlands recht niet kennen, maar wel erkennen, is de trust. Voor de oprichting is een gang naar de notaris noodzakelijk. 'In een trust wordt het vermogen gesepareerd, waarbij de trustees het vermogen beheren. Vervolgens kunnen de trustees het vermogen aan de begunstigden uitkeren.'
Dat zaken op het Caraïbische eiland anders zijn geregeld, heeft er ook mee te maken dat het niet tot de Europese Unie (EU) behoort. 'De buitengebieden vallen niet onder de EU-regelingen. Daardoor heeft Nederland wel de flex-bv gekregen, maar die is nog steeds niet zo flexibel als op Curaçao. Zo moet in Nederland een aandeel een nominale waarde hebben, maar op Curaçao is dat niet nodig. Er zijn juridisch gezien gewoon veel meer mogelijkheden.'

DUURDER

Wie zichzelf al met een koud drankje aan de rand van het zwembad bij zijn eigen villa op Curaçao ziet zitten, moet bij het kopen van die villa wel rekening houden met hogere overdrachtsbelasting. 'Die is 4 procent, tegen 2 procent hier.' En ook de benodigde akten zijn duurder. 'Dat komt door de vaste tarieven. Die zijn substantieel hoger. Door de marktwerking zijn die in Nederland enorm naar beneden gegaan. En hou er rekening mee dat op Curaçao een andere munteenheid wordt gebruikt, de Nederlands Antilliaanse gulden. Die is gekoppeld aan de dollar. Let dus op valutarisico's.'
Maar het belangrijkste wat Schenk andere notarissen wil meegeven die met Curaçao te maken krijgen, is dat zij goed moeten samenwerken met de lokale notarissen. 'Want veel zaken zijn net iets anders dan in Nederland. We mogen dan wel één koninkrijk zijn, de juridische en fiscale regelingen verschillen per land.' ■

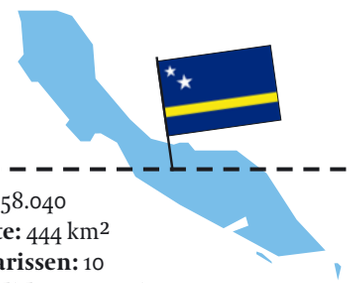

CURAÇAO

Inwoners: 158.040
Oppervlakte: 444 km²
Aantal notarissen: 10
Aantal kandidaat-notarissen: 11
Aantal notariskantoren: 8
Notarissen per 100.000 inwoners: 6,3
Opleiding: een studie notarieel recht in Nederland of op Curaçao. Daarnaast is een stageverklaring nodig en moet de kandidaat-notaris minimaal drie jaar werkervaring als kandidaat-notaris op Curaçao hebben om in aanmerking te komen voor de positie van notaris. Daarna is het wachten totdat een van de tien notarissen defungeert. Daarbij gaat de voorkeur vaak uit naar een op Curaçao geboren kandidaat-notaris.
Pensioenleeftijd: 65 jaar

De kamer van toezicht bepaalt op Curaçao de tarieven. Notarissen zijn verplicht zich daaraan te houden, al kunnen ze wel een ontheffing aanvragen. Dat gebeurt bijvoorbeeld bij heel grote hypotheken of bij het zeer hoog kapitaliseren van vennootschappen. De kosten voor de cliënten lopen anders te ver op.

Uw eerste kleinkind? Goed moment voor een testament.

Gefeliciteerd met uw kleinkind! Wat zult u trots zijn. Een bijzonder moment. Een moment waarbij u waarschijnlijk niet direct denkt aan een testament. Toch is het misschien goed om dat wel te doen. Wilt u weten of dit het juiste moment voor u is? Ga naar www.testamentmoment.nl en doe de check.

Ga naar testamentmoment.nl en doe de check!

Wat is uw testamentmoment?

KNB
Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie

Overdragen en loslaten

Nu de zomervakantie weer voorbij is, ga ik weer over op de orde van de dag. Zowel de kantoor- als mijn privéagenda lopen weer langzaam vol met afspraken richting het einde van dit jaar. Met mijn bestuursgenoten hebben we de activiteiten voor de Jokanobo Gelderland vooruit gepland en ook het KNB-congres en het symposium voor kandidaat-notarissen komen steeds dichterbij. Mooie dingen om naar uit te kijken, maar toch wil ik ook nog even terugkijken op de zomerperiode.

LIJST

Want hoe ga je om met alle werkzaamheden op kantoor, daarbij rekening houdend met de vakantieroosters? Deze vakantie was mijn eerste langere vakantie op dit kantoor, dus hoe laat ik mijn werk zo goed mogelijk achter? Aan het begin van het jaar schreef ik nog dat je best een paar weken afwezig kunt zijn, want onmisbaar zijn op kantoor zit vooral in mijn hoofd. Dat neemt echter niet weg dat het wel zo prettig is om je dossiers over te kunnen dragen aan collega's en andersom, zodat je elkaar kunt bijpraten over de stand van zaken. In de laatste week voor mijn vakantie heb ik geprobeerd om zo veel mogelijk dossiers zelf af te werken en een lijst opgesteld met de stand van zaken in lopende dossiers. Naarmate die week vorderde werd mijn bureau steeds leger, totdat het bureau leeg genoeg was om het aan mijn collega's over te laten en het werk voor mezelf los te laten.

Hoe laat ik mijn werk zo goed mogelijk achter?

GOED GELUKT

Dat loslaten is in de vakantie goed gelukt. De eerste vakantieweek bestond uit de voorbereiding op – en het lopen van – de Nijmeegse Vierdaagse. De vele aanmoedigingen van mijn collega's hebben zeker aan het behalen van het Vierdaagsekruisje bijgedragen. Op de laatste dag liep de route bijna langs kantoor, maar aan het werk heb ik toen geen seconde gedacht. In de tweede week ging ik op stedentrip naar Riga met een vriendin en in die week heb ik me voornamelijk beziggehouden met land- en menukaarten, in plaats van akte- en cliëntkaarten.

VERTROUWEN

Na de vakantie ben ik weer rustig begonnen met m'n eigen werkzaamheden. Door de vakanties van andere collega's was het op sommige middagen erg rustig op kantoor. Ook de telefoon en mail bleven stiller dan gewoonlijk, zodat er ook tijd was om werkzaamheden van collega's op te pakken. Dat is zo nu en dan weleens nuttig om te doen, zodat je ook weet waar zij dagelijks mee bezig zijn en waar ze tegen aanlopen. Op kantoor zijn we met een klein, hecht en collegiaal team en helpen we elkaar waar nodig. Dat ik m'n werk tijdens de vakanties zo goed los heb kunnen laten, is mede gelukt door het vertrouwen in dit team. Ook tijdens de vakantie van de notaris hebben we de werkzaamheden als team opgepakt en draaide alles prima door.

GEEN ZORGEN

Inmiddels is bijna iedereen weer terug van vakantie en kunnen we de werkzaamheden weer verdelen. Op het moment dat ik dit schrijf, lijkt het de komende weken zelfs weer prachtig zomers weer te worden, dus misschien neem ik nog een paar vakantiedagen op. Want het is wel gebleken dat ik me over het loslaten van m'n werk geen zorgen hoef te maken ... ■

Geeke van Haaren,
Notariskantoor Cuijk

Bevorderen van acceptatie

En verder

‘Veel mensen zijn onbewust bevooroordeeld’

Menno Geusens is kandidaat-notaris bij Jones Day in Amsterdam en bestuurslid van Forward, een stichting met als doel het bevorderen van acceptatie, herkenning en zichtbaarheid van LHBT’s binnen de Nederlandse juridische beroepsgroep.

TEKST Henriette van Wermeskerken | BEELD Truus van Gog

‘Sommige partners bij grote kantoren zijn openlijk gay. Dat was vroeger ondenkbaar. Juristen zijn in het algemeen nogal traditioneel. Gelukkig is er in de afgelopen jaren veel veranderd. Zelf kwam ik aan het einde van mijn studie “uit de kast” en daar heb ik nooit enig probleem mee ervaren, ook niet toen ik in 2010 begon als kandidaat-notaris. Over het algemeen hoef je als LHBT, afkorting voor lesbisch, homoseksueel, biseksueel en transgender, niet meer geheimzinnig te doen.’

VOOROORDELEN

‘Waarom dan een speciaal netwerk in het leven geroepen voor LHBT’s in de juridische wereld? Omdat er nog steeds mensen zijn die als LHBT niet worden geaccepteerd, of bang zijn dat ze niet worden geaccepteerd. Die bijvoorbeeld, als iemand op kantoor vraagt of ze een vriendin hebben, niet durven te zeggen dat ze een vriend hebben. Veel mensen zijn onbewust bevooroordeeld. Ook mensen die zichzelf als *open minded* en onbevooroordeeld beschouwen. Het is een onbewust mechanisme dat mensen het liefst een kopie van zichzelf zoeken, bijvoorbeeld in sollicitatiegesprekken, want daar hebben ze de meeste raakvlakken mee. Er zijn cursussen om je onbewuste vooroordelen te leren kennen. Niet alleen vooroordelen jegens LHBT’s, maar ook bijvoorbeeld tegenover moslims. Bij grote kantoren wordt daar in hun recruitmentbeleid steeds meer aandacht aan besteed. Ook omdat veel grote cliënten van kantoren eisen dat de teams waarmee ze werken divers zijn samengesteld.’

NETWERK

‘Een vriend van mij zat voor NautaDutilh tijdelijk in New York, waar veel meer netwerken zijn dan hier. Daar waren ook verschillende LHBT-netwerken. Hij zag de kracht van zo’n netwerk en heeft, terug in Nederland, binnen zijn kantoor een LHBT-netwerk opgezet. Al snel ontstond het idee dat breder te trekken en daar is uiteindelijk, eind 2015, stichting Forward uit ontstaan. Forward is een netwerk voor alle LHBT’s in de Nederlandse juridische wereld. Ik ben vanaf de oprichting bestuurslid. Ons doel: het bevorderen van acceptatie, herkenning en zichtbaarheid van LHBT’s. Verschillende kantoren hebben zich inmiddels aangesloten en ondersteunen ons financieel. Vier keer per jaar organiseren we een evenement met een netwerkborrel. Valentijn de Hingh, model en columnist, heeft een keer bij ons een lezing gegeven. Zij is een transvrouw die bekend werd door een documentaire over haar negen jaar durende transformatie van man naar vrouw. Ook hadden we Anyouk Tan, een journalist die zich genderneutraal presenteert en die een bijzondere kijk op mode heeft en daarover publiceert, en de gezusters Ellie en Marja Lust, die kwamen vertellen over het LHBT-netwerk ‘Roze in Blauw’ van de politie. Deze evenementen trekken veel advocaten en notarissen, maar we richten ons op alle juristen. Of het door Forward komt, durf ik niet te zeggen, maar de afgelopen jaren zie je dat steeds meer grote kantoren aandacht besteden aan de Amsterdam Pride. Dat kan een borrel zijn, of het plaatsen van regenboogvlaggen.’

INCLUSIEF

‘LHBT is een diverse groep. De transgenders hebben specifieke problemen, vooral op medisch gebied. Iemand die net van man vrouw is geworden of omgekeerd, zit niet speciaal te wachten op genderneutrale wc’s. Zelfs binnen de homowereld zijn er weer verschillende groepen die zich van elkaar onderscheiden. Aan de ene kant is het de bedoeling dat je openstaat voor iedereen, aan de andere kant zie je ook dat er hard over elkaar wordt geoordeeld. Toch vinden we elkaar binnen Forward, want we lopen tegen dezelfde dingen aan. Vorig jaar hebben we een *best practices* document gelanceerd voor LHBT-inclusiviteit op de werkvloer. Daarvoor hebben we in overleg met de aangesloten kantoren rondetafelsessies georganiseerd, onder andere met HR-mensen. In het *best practices*-document staat onder meer hoe je juridische documenten genderneutraal opstelt. Veel modellen gaan uit van een heterosituatie. Dan staat er bijvoorbeeld, als er voor een bepaalde transactie toestemming van de partner nodig is, “echtgenote”. Daar kun je makkelijk ‘partner’ van maken. Het komende jaar willen we op die manier, dus samen met de aangesloten kantoren, ook een mentorenplatform ontwikkelen.’

PRO BONO

‘Ik ben bij Jones Day gaan werken toen dit van oorsprong Amerikaanse kantoor naar Amsterdam kwam, in 2013. Hier werken zowel advocaten en fiscalisten als notarissen. Ik werk binnen de *Corporate / M&A*-praktijk. Vaak doen notarissen alleen het laatste stukje van een *deal*, de aandelenoverdracht. Ik vind het leuk wat breder, en dus meer aan het begin van een transactie, betrokken te zijn. Naast transacties adviseer ik over verschillende vennootschapsrechtelijke zaken, zoals interne herstructureringen. Binnen kantoor is veel aandacht voor pro-bono-werk. Toevallig was een van de eerste projecten waarbij ik betrokken was de lancering van de *Legal Recognition for same sex Relationships Guide*. Hierin wordt de relevante regelgeving met betrekking tot same-sex-partnerrelaties beschreven, per land, wereldwijd. Voor dit project is een speciale website gelanceerd: www.samesexrelationshipguide.com. In mijn werk als kandidaat-notaris heb ik het zeer naar mijn zin en ik vind het mooi dat ik er dit soort dingen bij kan doen.’ ■

OPLEIDINGEN VOOR UW MEDEWERKERS

Zoekt u een opleiding voor uw medewerkers? INM biedt notariële en juridisch medewerkers modulair onderwijs op een praktische, efficiënte én vrolijke wijze. Er staan op dit moment drie modules gepland waar uw medewerkers zich voor kunnen inschrijven: Familievermogensrecht, Onroerend Goedrecht en Ondernemingsrecht. Alle modules worden gegeven in het cursus- en vergadercentrum Domstad te Utrecht op vrijdag of zaterdag van 10:00 uur tot 16:00 uur. De deelnemers ontvangen voor iedere module 24 PE-punten.

MODULE FAMILIE-VERMOGENSRECHT

In onze module Familievermogensrecht worden alle actualiteiten rondom het Familievermogensrecht in Nederland besproken. Enkele onderwerpen die tijdens de module aan bod komen zijn de fiscale aspecten, het huwelijksvermogensrecht, echtscheidingen, adoptie, schenkingen en de boedelafwikkeling. De module bestaat uit 13 bijeenkomsten en één examendag.

Start module : zaterdag 23 november 2019
Docenten : mr. Frank Hoens, prof. mr. dr. Bernard Schols en prof. mr. dr. Freek Schols
Moduleprijs : € 3.350,- exclusief btw

MODULE ONROEREND GOEDRECHT

In de module Onroerend Goedrecht gaan de docenten in op alle actualiteiten rondom het onroerend goedrecht in Nederland. Van de koopakte en leveringsakte tot aan het agrarisch recht.
In deze module leren uw medewerkers alles wat zij moeten weten over het onroerend goedrecht.
De module bestaat uit 9 bijeenkomsten en één examendag.

Start module : zaterdag 23 november 2019
Docenten : mr. dr. Jeroen Rheinfeld en mr. Joost Verploegen
Moduleprijs : € 3.150,- exclusief btw

MODULE ONDERNEMINGSRECHT

In deze module bespreken de docenten de actualiteiten rondom het rechtspersonen- en vennootschapsrecht algemeen, verenigingen, stichtingen en alles rondom de NV en de BV. Ook leren uw medewerkers alles over vennootschapsrecht en fiscaliteit, (personen)vennootschappen en overdracht van aandelen. De module bestaat uit 9 bijeenkomsten en één examendag.

Start module : zaterdag 18 januari 2020
Docenten : mr. Paul Kok en mr. Moniek Wever
Moduleprijs : € 3.150,- exclusief btw

T 020 388 29 28 | INFO@INM.NL | WWW.INM.NL

De opleidingen van INM worden onder verantwoordelijkheid van prof. mr. dr. B.M.E.M. Schols, prof. mr.dr. W. Burgerhart en prof. mr. dr. F.W.J.M. Schols gegeven.

INM Instituut na- en bijscholing

Rapport werkgroep kwaliteit en toezicht

Efficiënter en slimmer toezicht

In mei leverde de werkgroep kwaliteit en toezicht het eindrapport op. Hierin geven het Bureau Financieel Toezicht (BFT) en de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB) hun visie op de toekomstige wijze van toezicht. Voorstel: een nieuwe geïntegreerde toetsings- en toezichtcyclus met een centrale database, inhoudelijk op elkaar afgestemde cycli en gericht ingrijpen en sturen. Notaris Franc Wilmink was lid van de werkgroep en licht een aantal plannen toe.

TEKST Jessica Hendriks | **BEELD** Truus van Gog

Een nieuwe geïntegreerde toetsings- en toezichtcyclus met een centrale database, hoe zit dat precies?
'Het voorstel is om in plaats van de nu bestaande eenmalige bedrijfseconomische toetsing van het ondernemingsplan te gaan naar een systeem van doorlopende monitoring van notariskantoren. Daarbij heeft een centrale database met diverse gegevens over notariskantoren een essentiële rol. Hetzelfde geldt voor informatie uit het Centraal Digitaal Repertorium (CDR) en andere bedrijfseconomisch relevante gegevens. Uitgangspunt is dat het notariskantoor zelf bepaalt welke data van het kantoor in die database worden opgenomen. Uiteraard valt daar de informatie waarvoor een verplichting geldt niet onder.'

Wat is daar het voordeel van?
'Het voordeel voor de notaris is dat niet telkens dezelfde gegevens hoeven te worden aangeleverd bij de KNB, het BFT en de auditteams. Die verschillende organisaties kunnen de database raadplegen. Uiteraard wel met verschillende toegangsniveaus. Bezoekcycli worden op elkaar afgestemd, zodat je niet in korte tijd verschillende instanties over de vloer krijgt. In de centrale database kunnen dan ook de onderzoeks- of toezichtbevindingen van de diverse instanties worden opgenomen. Als het BFT bekend is met bevindingen van het auditteam kan zij efficiënter en slimmer haar toezichttaak uitoefenen en vice versa. Ook dit kan voor het notariskantoor veel administratief werk besparen of zelfs voorkomen.'

Er wordt niet langer alleen gekeken of de notaris voldoet aan de regels?
'De gedachte is dat auditoren en de toezichthouder niet alleen kijken of aan bepaalde cijfermatige criteria wordt voldaan, maar ook wordt gelet op hoe een notaris moet handelen in een bepaalde situatie. Anders gezegd: niet alleen een toezichtnorm naar de letter, maar ook naar de geest.'

Wat is dan nog het verschil tussen een auditbezoek en het BFT?
'Vanuit de regelgeving blijft er een verschil in verantwoordelijkheden. De taak van de auditor zit veel meer in het coachingspectrum, terwijl de rol van het BFT vooral vanuit het toezichtsperspectief is geformuleerd. Het is wel denkbaar dat de rollen een beetje naar elkaar toegroeien.'

En er wordt ook gelet op andere punten?
'Om dit allemaal mogelijk te maken zal de financiële verordening op onderdelen moeten worden aangepast. Die verordening vraagt sowieso aandacht, omdat niet alle toezichtinstanties een gelijk beoordelingskader hebben voor achtergestelde leningen. Ook waarderingsgrondslagen voor bijvoorbeeld het eigen kantoorpand kunnen wel wat harmonisering gebruiken. Als je een werkend systeem hebt met een centrale database kan ook de noodzaak van de samenstellingsverklaring vervallen. Wat het notariskantoor weer kosten scheelt en administratieve lasten vermindert. Dat moet dan wel worden aangevuld met gegevens uit CDR, het Kadaster, de beroepsaansprakelijkheidsverzekering, en demografische en economische data van bijvoorbeeld het Centraal Planbureau.'

'We gaan naar een systeem van doorlopende monitoring'

En dan? Gericht ingrijpen en sturen?
'Als je een meer doorlopend toezicht hebt, kun je eerder in kaart hebben dat het op een notariskantoor misschien de verkeerde kant opgaat. Dat betekent dat je sneller het betreffende notariskantoor de helpende hand kunt toesteken. Op dat moment is het ook nog effectief. Iets wat voor de kwaliteit en de uitstraling van de beroepsgroep alleen maar positief is.'

Wanneer gaan KNB en BFT dit nieuwe toezichtsysteem toepassen?
'Wat de werkgroep betreft: zo vlot mogelijk. Het is de bedoeling met de financiële gegevens te beginnen. Volgend jaar hopen we een eerste beperkt pilot op dat vlak te kunnen testen. Pluspunten zijn er voor alle betrokkenen: het BFT en de individuele notaris. Vooral de beroepsgroep wordt de grote winnaar.' ■

‘De vastgoedwereld verandert heel snel’

NRS

De NRS wil haar blik verbreden. Met dat doel werd de Amsterdam School of Real Estate (ASRE) gevraagd een eendaags cursusprogramma samen te stellen. Die eerste kennismaking was een succes, maar de ASRE heeft de NRS nog veel meer te bieden, belooft programmamanager Peter Tempelman. ‘We hopen dat de NRS-leden trek krijgen.’

| TEKST Peter Steeman

Dat notariële registergoedspecialisten zich bij de Amsterdam School of Real Estate melden voor bijscholing maakt programmamanager Peter Tempelman niet iedere dag mee. ‘Voor ons is het een ongebruikelijke klant’, aldus Tempelman. ‘We verzorgen naast de postacademische opleidingen zoals de Master of Real Estate wel *company courses,* maar hier gaat het om zeer gespecialiseerde juristen op het gebied van vastgoed. Dat maakt het verzorgen van een programma tot een uitdaging. Toch koos de NRS heel bewust voor ons en niet voor een traditionele aanbieder van juridische opleidingen. Ze willen hun blik verbreden. Het vastgoed is bij uitstek een multidisciplinaire wereld waar de juridische component maar een bescheiden onderdeel van vormt. Juist voor een superspecialist is het handig om op de hoogte te zijn van de markttechnische aspecten. Er is een bedrijfskundige invalshoek.

‘Kruip in de huid van de belegger’

Wat zijn de belangen van de ontwikkelaars en beleggers? Welke nieuwe partijen doen hun intrede? Waarom is bijvoorbeeld Nederlands vastgoed ineens in trek bij Duitse beleggers? Er is nog een reden om verder te kijken dan je eigen specialisme. De vastgoedwereld verandert heel snel. Dankzij proptech, wat staat voor *property technology*, kunnen we steeds meer informatie uit gebouwen halen en zo het gebruik optimaliseren. *Real estate as a service* is een andere trend waarbij je niet alleen de ruimte verhuurt, maar ook de facilitaire zaken. Wat gebeurt er als de werkplek een dienst wordt? Hoe verandert dat de waarde van het vastgoed?’

HOGER PLAN

De NRS heeft de ASRE gevraagd een eendaags programma op te zetten dat rekening houdt met de achtergrond van de leden. Het programma focust op een aantal verschillende gebieden zoals de vastgoedmarkt, de grondmarkt, het aanbestedingsrecht en de Omgevingswet. Het risico dat deelnemers het spoor bijster raken in kennisgebieden waar ze niet dagelijks mee te maken hebben, is niet groot gebleken, constateert Tempelman. ‘Met het universitaire niveau van de cursussen hebben notarissen geen probleem. Daarnaast hebben ze als NRS-lid hun wortels in het vastgoed. Dat maakt dat ze het begrijpen. 12 september was de eerste collegedag. De feedback die we van deelnemers kregen was heel positief. De interactie met de groep en de deskundigheid van de docenten werd geprezen. Zo hadden we voor een toelichting op de gevolgen van de nieuwe Omgevingswet Joop van den Brand, specialist op het gebied van grondzaken en auteur van de wettekst, als docent. De Omgevingswet wordt nu geïmplementeerd, maar het is nog onduidelijk wat de impact precies zal zijn. Tegelijkertijd heeft het grote gevolgen voor het beheer van de fysieke leefomgeving. Met colleges als deze geven we de notaris de context waarmee hij zijn adviseursrol naar een hoger plan kan tillen.’

HUID

De plannen voor een vervolg op de eendaagse cursus zijn al in een vergevorderd stadium. Tempelman: ‘We willen als ASRE graag meer bijscholingsdagen verzorgen. Denk aan thema’s als duurzaamheid en de invloed van data. Wat betekent de intrede van circulair vastgoed voor het eigendomsrecht? Waar gaan we tegen aanlopen? Data is een ander fenomeen dat een steeds grotere rol speelt. Welke data wordt gebruikt bij het berekenen van vastgoed? Steeds meer taxatierapporten worden geautomatiseerd gemaakt op basis van een algoritme. Nu zijn notarissen geen data-analisten, maar het is belangrijk om iets te snappen van die werkwijze. We hopen dat de NRS-leden trek krijgen. Sommige Zuidas-kantoren laten hun juristen een Master of Real Estate-opleiding volgen om ze helemaal onder te dompelen in vastgoed. Voor wie dat te veel van het goede is, zou ik de opleiding vastgoedrekenen aanraden. Daarin maak je kennis met de meest gebruikte rekentechnieken in vastgoedkunde. Door die rekenmodellen leer je hoe een belegger een object valideert. Hij heeft een rendement voor ogen. Hoeveel huur heb ik de komende jaren? Hoeveel onderhoud? Er zijn allemaal elementen van belang waaruit de berekening is opgebouwd. Gewapend met die kennis kan een notaris beter inschatten of het bedrag wat zijn cliënt betaald voor een object plausibel is. Hij kruipt in de huid van de belegger.’ ■

VERENIGINGSNIEUWS

EPN

Kennismaken met EPN

De EPN bestaat 20 jaar en viert dit op 26 september met het EPN-lustrum. Voor wie interesse heeft in EPN is dit een goede gelegenheid om met de vereniging kennis te maken. Eenieder die aan de waarnemingsvereisten voldoet en een door het bestuur erkende beroepsopleiding estate planning heeft gevolgd kan (aspirant-)lid worden. Daarnaast kunt u direct gecertificeerd lid worden door het EPN-examen met goed gevolg af te leggen of de EPN/Grotius-specialisatieopleiding af te ronden. Maar wat zijn de voordelen van een lidmaatschap? EPN ondersteunt leden bij het verdiepen en up-to-date houden van hun kennis op het gebied van estate planning. Ook biedt EPN cursussen aan tegen sterk gereduceerde tarieven, verzorgt EPN twee keer per jaar het Collegiaal Overleg Estate Planner (COEP), waarin deelnemers gezamenlijk een op de praktijk gerichte estate planningscasus behandelen, en breiden leden hun netwerk via EPN uit, zowel binnen als buiten het notariaat.

NRS

Opfrisbijeenkomst over appartementsrecht

Op uitnodiging van de NRS verzorgen Hubert Braakhuis en Marianne Schippers-van de Weerdhof op 19 september de bijeenkomst 'Voetangels en klemmen van het appartementsrecht'. Beide advocaten werken bij Rijssenbeek Advocaten en zijn gespecialiseerd in appartementsrecht. Door de actualiteit te belichten van conflicten die ontstaan in het appartementsrecht, hoopt de NRS haar leden een aantrekkelijke opfrissing te bieden van hun kennis op dit terrein. Ook wie geen lid is van de NRS, maar wel in de bijeenkomst is geïnteresseerd, kan zich inschrijven via www.nrs-notaris.nl.

VASN

Cursus en algemene ledenvergadering

De cursusdag op 7 november begint met een korte algemene ledenvergadering. Het belangrijkste punt tijdens deze vergadering is de vaststelling van de begroting. Vervolgens begint de cursus, waarbij onderwerpen als 'fiscale actualiteiten' en 'het belastingplan vanuit de notariële praktijk' aan bod komen. In de middag gaan de deelnemers aan de hand van een casus aan de slag met 'windmolens en zonnepanelen'.

Beroepsopleiding agrarisch specialisten 2020

De VASN biedt komend voorjaar weer de beroepsopleiding tot agrarisch specialist aan. Wie lid wil worden van de VASN, moet deze opleiding hebben gevolgd. De opleiding – en dus ook het lidmaatschap – staat open voor (kandidaat-)notarissen, gediplomeerde klerken en (onder voorwaarden) notariële medewerkers. Degenen die lid willen worden, maar nog niet de beroepsopleiding hebben gevolgd, kunnen zich als aspirant-lid aanmelden bij de VASN. Op de website van de VASN is alle inhoudelijke informatie te vinden: www.vasn.nl.

VERENIGING IT-NOTARIS

Nieuwe website Vereniging IT-Notaris live

IT-Notaris is vanaf 11 juni een vereniging. Daarom is er ook een nieuwe website: www.verenigingitnotaris.nl. De nieuwe vereniging streeft ernaar om een platform van kennisuitwisseling te zijn op het snijvlak van ICT en recht. De eerstvolgende bijeenkomst, op 15 oktober in Utrecht, past naadloos in dat streven. Clementine Breedveld (Rijksuniversiteit Leiden) spreekt dan over 'Digitale koop en overdracht van onroerend goed'. Aangezien deze bijeenkomst ook interessant kan zijn voor leden van 'zusterspecialistenvereniging' NRS, geldt voor hen een aantrekkelijk aanbod. Dat is terug te vinden op de nieuwe website van IT-Notaris.

VMN

Communicatieve vaardigheden verbeteren

Naast een gedegen inhoudelijke kennis worden voor alle notarissen communicatieve vaardigheden steeds belangrijker. Dit is bij uitstek het geval voor de notaris-mediator, waarbij deze vaardigheden zelfs de kern van zijn dienstverlening vormen. Om deze reden investeert de VMN op structurele basis in de communicatieve vaardigheden van haar leden. Op 19 september en 2 oktober vinden in dat kader twee bijeenkomsten plaats onder leiding van Erwin Krens (Merlijn Groep), gericht op het verdiepen van basisvaardigheden en -houding van de mediator. Beide bijeenkomsten zijn inmiddels volgeboekt. Op 5 en 12 november verzorgt Fineke van Leusen twee bijeenkomsten met als titel 'De kunst van het vragenstellen'. Houd voor nadere informatie over deze bijeenkomsten de website van de VMN in de gaten: www.vmn-notaris.nl.

VON

PAO-intensief op Curaçao

Het Centrum voor Post Academisch Onderwijs (PAO) organiseert van 9 tot en met 13 maart 2020 voor de 27ste keer de cursusweek PAO-intensief. Plaats van handeling is de campus van de University of Curaçao. Traditiegetrouw staan de cursussen 'Actualiteiten Ondernemingsrecht' en 'Actualiteiten Vermogensrecht' op het programma. De qua thema steeds wisselende masterclass gaat dit jaar over privacy en gegevensbescherming. Docenten voor het ondernemingsrecht zijn Gerard van Solinge en Birgit Snijder-Kuipers. De inschrijving start in september en vindt plaats via de website van het CPO: https://www.ru.nl/cpo/pao-intensief/pao-intensief-curacao-2020.

CURSUSSEN

EPN

Lustrum
26 september 2019
Kameryck te Kamerik

Actualiteitendag
26 november 2019
Driebergen

VMN

Cursus 'Actualiteiten echtscheidingsrecht, kinder- en partneralimentatie'
22 november
Inntel Hotels, Utrecht

VON

Cursus 'Conversie en aandelen'
28 november
Kantoor Lexence Advocaten en Notarissen, Amsterdam

Een steentje bijdragen

Het gaat goed met de Nederlandse economie. Toch? We verkeren immers al enige jaren in een opwaartse conjuncturele trend. Niet zo gek overigens, want daarvoor was het ook even hommeles. Waar bevinden we ons nu? Op de top van een berg? Aan de vooravond van een dip of dipje? Niemand weet het, maar het lijkt een goed moment om ons op andere tijden voor te bereiden.

KAMERBRIEF

De Nederlandse regering doet dat, al dan niet gedwongen door kritische vragen uit de Tweede Kamer. Vlak voor het zomerreces werd aan de Kamer een brief gestuurd met 'Brede Maatschappelijke Heroverwegingen'. Ambtelijker dan dat kan het haast niet. Het stuk beoogt onderwerpen te selecteren waarvoor 'beleidsopties en mogelijke hervormingen' bij een volgende crisis in kaart moeten worden gebracht. Een van de onderwerpen was de wens 'een betere overheid' te zijn voor burgers en bedrijven. In de taakuitoefening en dienstverlening efficiënter en effectiever, dat is het doel.

MEEDOEN

Klinkt ons allen als muziek in de oren natuurlijk. Maar hoe dan? In het stuk was aandacht voor innovatie en technologische ontwikkelingen, als middel om aan te sluiten op de behoeften van burgers en bedrijven. Daarnaast werd het juridische domein aangespoord samen te werken met andere ketens om maatschappelijke vraagstukken op te lossen. Burgers werden opgeroepen waar mogelijk mee te doen. Als notaris en als voorzitter van de beroepsgroep voel ik mij zeker aangesproken; ik denk dan ook graag mee!

KWETSBAAR

Een van de maatschappelijke problemen is, dat er veel eenzame en kwetsbare ouderen zijn. Al jaren geleden had het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport aandacht voor misbruik van ouderen, sinds vorig jaar ligt de focus ook op eenzaamheid. Burgers worden steeds ouder en ouderen zijn steeds vermogender.
Het lijkt erop dat jongeren het niet zonder meer beter krijgen dan hun ouders. De groep mensen die te maken krijgt met dementie groeit. Het is zaak burgers zo veel mogelijk regie op hun eigen leven te laten hebben. Dus niet wachten op het moment dat je het zelf niet meer kan, niet wachten tot de omgeving het moet overnemen en het vooral niet aan het overheidsapparaat overlaten. Burgers willen vaak een onderbewindstelling voorkomen. Juist als je alles nog zelf kunt, moet je dan dus vastleggen wie je het vertrouwen geeft. Een levenstestament is een uitstekende plek om daaraan invulling te geven en kost de overheid niets.

DELEN

Fraude en andere criminaliteit kost niet alleen de oveheid heel veel geld, ook ondernemers lijden er flink schade door. In de aanpak hiervan schuift de overheid veel verantwoordelijkheid door naar poortwachters, zoals banken, accountants en notarissen. Met deze poortwachters zal de overheid dan wel meer informatie moeten delen over (vermoedelijke) criminelen, zodat er aan de poort vaker halt gehouden wordt. Met de banken is laatst een convenant gesloten. Nu het notariaat nog.

DIGITAAL

Oprukkende robots, cyborgs en allesbepalende algoritmen: we lezen er wel over, maar merken er nog niet zo veel van. Welke taken en beslissingen worden nu of straks door machines genomen? Of vinden we dat daar nog een menselijke beoordeling aan te pas moet komen? Artsen, journalisten en ook notarissen claimen dat hun taak als 'duider' van automatisch gegenereerde informatie alleen maar belangrijker wordt. De burger kan dat niet alleen, maar moet wel regie hebben op zijn eigen gegevens. Ondanks Kamervragen heeft de overheid zelf nog geen stappen gezet om elke burger een eigen kluis (of sluis) te geven. Ook is een hoogwaardige opvolger van het huidige (onveilige) DigiD nog niet voorhanden. Het notariaat heeft voor beide een oplossing ontwikkeld.

WORSTELING

De overheid worstelt met haar taakuitoefening en haar dienstverlening. Die worsteling lijkt soms ook de taak en dienstverlening van de notaris te betreffen. Dat notarissen onafhankelijke en onpartijdige functionarissen zijn, die altijd oog moeten hebben voor de belangen van derden, dus ook (en juist) die van de overheid, dat hebben niet alle overheidsinstanties goed op het netvlies. Natuurlijk, ons imago heeft nog last van zijn schaduw uit het verleden. Maar inmiddels is het notariaat zowel laagdrempelig als innovatief. We zijn een natuurlijke partner op tal van terreinen. Kwetsbare ouderen, fraudepreventie, rechtszekerheid in het digitale domein. Overheid, maak gebruik van ons. Notarissen willen hun steentje bijdragen! ■

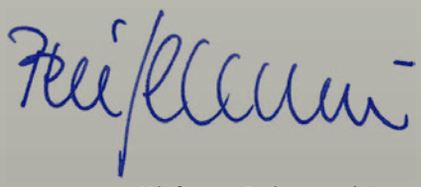

Nick van Buitenen | **VOORZITTER KNB**

Nieuwe KNB-campagne 'Wat is uw testamentmoment?'

De KNB is deze maand een publiekscampagne begonnen om mensen na te laten denken over hun testament. Het eerste kleinkind, het ontmoeten van een nieuwe liefde of het stuklopen van een relatie. Dan wordt meestal niet gedacht aan het testament, terwijl dat wel zou moeten. Zulke gebeurtenissen zorgen vaak voor een grote verandering in iemands leven.

De campagne richt zich primair op drie doelgroepen: senioren met (klein)kinderen, samengestelde gezinnen en jonge stellen. Hierbij gaat het om mensen met én zonder testament. Centraal staat de 'Checklist Testament' die mensen online kunnen invullen. De vragen in deze checklist helpen mensen na te denken over de mogelijkheden van hun (nieuwe) testament en wat zij belangrijk vinden om daarin vast te leggen. Na het invullen ontvangt men een overzicht met de belangrijkste aandachtspunten op basis van de gegeven antwoorden. Deze informatie is te gebruiken als voorbereiding op het gesprek met de notaris.

MIJN 'TESTAMENTMOMENT'

Op de campagnewebsite www.testamentmoment.nl staan diverse situaties om mensen aan het denken te zetten: 'Is dit mijn testamentmoment?' In totaal worden ongeveer twintig situaties getoond tijdens de campagneperiode. Dat gebeurt niet alleen op de website, maar ook via banners op andere websites, Facebook en Instagram. Daarnaast zijn er advertenties in seniorenmagazines en worden radiospotjes uitgezonden. Tijdens de 50PlusBeurs kunnen bezoekers hun testament meenemen voor een korte testamentscan.

CAMPAGNEPAGINA

De publiekscampagne loopt nog tot en met november. Notariskantoren kunnen de checklist en campagne-uitingen ook op hun eigen website tonen. Op de campagnepagina voor de kantoren, testamentmoment.nl/campagnepagina-notariskantoren, staan alle banners, teksten en promotiemateriaal van deze campagne, inclusief de checklistbanner. Zo kunnen ook alle (potentiële) cliënten vanaf de website van het notariskantoor de checklist invullen.

Meer informatie: KNB, Annelies van der Laan, a.vanderlaan@knb.nl, 070 3307169

Laatste Fikkert's

De KNB heeft besloten geen *G. Fikkert's jaarboek* meer te maken. De editie van 2019 is dus de laatste. De oplage van het boek liep de afgelopen jaren terug, terwijl de kosten bleven stijgen. Het *G. Fikkert's jaarboek* bevat een adressenlijst van (kandidaat-)notarissen en notariskantoren en een overzicht met adressen van andere relevante organisaties.

Met het laatste *G. Fikkert's jaarboek* komt een einde aan een reeks die in 1925 begon. In de jaren daarvoor hield notaris Gerrit Fikkert uit Loenen aan de Vecht nauwgezet het *Jaarboek voor Notarisambt en Registratie* bij. Hij noemde het zijn papieren kind. Vlak voor zijn overlijden, begin 1925, besloot het bestuur van de Broederschap der Candidaat-Notarissen het boek naar hem te vernoemen, 'geheel in overeenstemming met de wenschen van den heer Fikkert'.
Uitgever Johan Enschedé denkt erover een ander soort jaarboek samen te stellen. De KNB staat los van dit initiatief. Dit eventuele nieuwe jaarboek zal de naam Fikkert's niet mogen dragen. Dit geldt zowel voor een papieren versie als een mogelijke online dienst.

Meer informatie: KNB, Kevin Kromhout, k.kromhout@knb.nl, 070 3307101

Nieuwe boetes voor ontbreken energielabel vastgesteld

Notarissen mogen een leveringsakte voor een woning zonder energielabel wel passeren, maar moeten hun cliënten wel wijzen op het risico dat ze een boete krijgen. In een nieuwe beleidsregel van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, begin deze maand ingegaan, is de hoogte van die boete vastgesteld. In deze beleidsregel zijn de boetes bekendgemaakt voor het niet hebben van een geldig energielabel voor een woning. Bij een overtreding door een natuurlijk persoon is de boete vastgesteld op 170 euro. Een rechtspersoon krijgt een boete van 340 euro. De boete voor een rechtspersoon is hoger, omdat deze zich in de meeste gevallen beroepsmatig bezighoudt met energielabels. Daarnaast meent het ministerie dat een rechtspersoon een grotere draagkracht heeft en wordt de boete gezien als bruto bedrijfskosten, terwijl een natuurlijk persoon de boete uit nettoinkomsten moet voldoen.

Meer informatie: KNB, Ingrid de Jong, i.dejong@knb.nl

Foto: Stichting tot Bevordering der Notariële Wetenschap

‘Regelen financiële kwesties belangrijkste reden opstellen levenstestament’

Bijna de helft van de cliënten die voor een levenstestament naar de notaris gaan, regelt daarin alleen financiële kwesties. In 46 procent van de gevallen gaat het om een combinatie van financiële, persoonlijke en medische zaken. Dat blijkt uit onderzoek onder notarissen door de Vrije Universiteit Amsterdam (VU) en het Nederlands Studiecentrum voor Criminaliteit en Rechtshandhaving (NSCR).

Het notariaat gebruikt modellen voor het levenstestament die op basis van eerdere ervaringen worden aangepast en vernieuwd. Om deze ontwikkelingen te ondersteunen, wordt aan de VU en het NSCR een promotieonderzoek uitgevoerd dat zich richt op het gebruik en de toepassing van het levenstestament in de praktijk. In het kader van dit onderzoek is vorig jaar een vragenlijst onder (kandidaat-)notarissen verspreid. Deze vragenlijst werd door 220 respondenten ingevuld.

TOEZICHT

Van de (kandidaat-)notarissen die aan het onderzoek meewerkten, vindt een op de drie dat in het levenstestament standaard een vorm van toezicht moet worden opgenomen. Want wie controleert of dat wat in het document is vastgelegd ook daadwerkelijk wordt uitgevoerd? Daarnaast vindt 40 procent dat een vorm van toezicht in het levenstestament moet worden opgenomen als de cliënt daar om vraagt en 26 procent vindt dat dit noodzakelijk is als er ‘bepaalde gevoeligheden’ zijn.

KNB Cursusagenda

29 oktober 2019
Schuldeisers, insolventie en familievermogen
Het nieuwe huwelijksvermogensrecht heeft voor schuldeisers en curatoren grote gevolgen, zoals de invoering van artikel 1:96 lid 3 BW, de doorwerking daarvan in insolventie en andere wijzigingen van de Faillissementswet. Bij het opstellen van huwelijkse voorwaarden en het adviseren van cliënten moet de notaris hiervan op de hoogte zijn.

29 oktober t/m 19 november 2019
Dga-reeks
In de dga-reeks zullen verschillende notariële adviesitems de revue passeren, die vanzelfsprekend alle betrekking hebben op de dga-vraagstukken. De focus zal per cursus verschillen, maar actualiteit staat voorop. Het fiscale recht zal nadrukkelijk aanwezig zijn. De cursussen kunnen afzonderlijk van elkaar gevolgd worden.

7 november 2019
Risicobeheersing en kwaliteit in het notariaat
Een notaris heeft gemiddeld om de vier à vijf jaar een zaak die serieus genoeg is om onder zijn beroepsaansprakelijkheidspolis te melden. Dat is een te lage frequentie om van deze fouten te leren. Bovendien verschillen de schadeoorzaken in de praktijk nogal van elkaar. Een werkbaar inzicht in wat goed en wat fout gaat, is er dan ook niet. Deze cursus helpt dat inzicht wél te geven.

8 november 2019
Symposium ‘Grenzen van estate planning vanuit ethisch oogpunt’
Minder belasting betalen, wie wil dat nu niet? Als adviseur weet u als geen ander op welke wijze de belasting verminderd kan worden. Dat het gezegde ‘alles wat niet verboden is, mag’ niet altijd opgaat, is inmiddels duidelijk. Hoe ver moet en kunt u gaan in uw advisering?

11 november 2019
Testamenten maken anno 2019
Testamenten maken is een kunst. Praktische toepassing van de materie is de rode draad van deze op de notariële praktijk gerichte cursus.

14 november 2019
Symposium ‘*We, the future*’
Ook in 2019 organiseert de KNB in samenwerking met de Commissie kandidaat-notarissen een symposium uitsluitend voor kandidaat-notarissen en toegevoegd notarissen. Het thema van dit symposium is ‘*We, the future*’. Het symposium is in het Muntgebouw in Utrecht.

De volgende managementcursussen worden aangeboden

29 oktober 2019
Effectief overtuigen en beïnvloeden
Goede beïnvloedings- en overtuigingsvaardigheden zijn essentieel voor iedere (kandidaat-)notaris. In de contacten met uw cliënten en anderen draait het altijd om communicatie en relatie. Wilt u iemand overtuigen en beïnvloeden? Zorg er dan voor dat de ander betrokken is en u begrijpt. In deze training gaat u actief aan de slag met vaardigheden waarmee u anderen kunt beïnvloeden en mee kunt krijgen. Communicatie en relatie staan centraal.

5 november 2019
Financieel management, winst en efficiencyverbetering
Het financieel gezond houden van de eigen praktijk en het notariskantoor is een belangrijke uitdaging voor veel notarissen. In deze training raakt u vertrouwd met financiële begrippen en methoden die u nodig hebt om uw praktijk of afdeling goed te kunnen runnen. Aan de orde komen kostprijs- en tariefberekening, uren schrijven, balans lezen, liquiditeitsplanning, liquiditeitsbeheer, het maken van een goede prognose en begroting, en het opstellen van een goed ondernemingsplan.

Dit is slechts een selectie uit het totale cursusaanbod. Voor meer informatie, inschrijven en het complete opleidingsaanbod: KNB, cursussen en congressen, telefoon 070 3307125/121, cursussen@knb.nl of NotarisNet/Over KNB en opleidingen.

Alle festiviteiten gebundeld in *Jaaroverzicht KNB 175 jaar*

In 2018 bestond de KNB 175 jaar. Dat hebben leden en consumenten geweten. Alle jubilerende leden kregen een speciale verjaardagskaart, koning Willem-Alexander bracht een bezoek aan het congres, er werd gedanst tot in de late uurtjes en we trokken erop uit om de consument te verrassen. Nagenieten? Bekijk dan het Jaaroverzicht op knb.nl. Naast alle festiviteiten rondom het jubileumjaar is ook te lezen wat er nog meer gebeurde in 2018. Zo is er bijvoorbeeld flink gelobbyd in binnen- en buitenland en ook op het gebied van digitalisering is er veel gebeurd. Bovendien staan in een overzicht alle belangrijke cijfers op een rij.

Meer informatie: KNB, Jessica Hendriks, j.hendriks@knb.nl, 070 3307118

MET **PENSIOEN**

Voor wie zich niet met het proces daarachter bezighoudt, lijkt het zo simpel: premie betalen, je hand ophouden en pensioen ontvangen. Maar voordat er een bedrag kan worden overgemaakt, zijn daar vele wetten, beleggingen en vergaderingen aan vooraf-gegaan. Daarom licht de PensioenKamer regelmatig een tipje van de pensioensluier op.

Het pensioenakkoord

Hoe ouder, hoe minder pensioen je opbouwt

| **TEKST** Martijn Rip

Lange onderhandelingen resulteerden dit voorjaar in een nieuw pensioen-akkoord. Dit wordt inmiddels gesteund door de vakbonden. Maar wat betekent dit akkoord eigenlijk in de praktijk voor het pensioen van (kandidaat-)notarissen? Antal De Witte, notaris en lid van de werkgevers-commissie van de PensioenKamer, reageert op deze ontwikkelingen.

'Het huidige pensioenstelsel is op termijn niet houdbaar', legt De Witte uit. 'Dit komt onder meer door de gestegen levensverwachting, de veranderende arbeidsmarkt en de ontwikke-lingen op de financiële markten.' Pensioenen stegen al jaren niet meer mee met de inflatie en zijn soms zelfs verlaagd, zoals bij Pensioen-fonds Notariaat. Daarom moest er wel een nieuw pensioenstelsel komen. De Pensioen-Kamer is blij dat nu duidelijk voor een bepaalde richting is gekozen. Toch is zeker nog niet alles al in kannen en kruiken. Volgens De Witte zijn er nog veel open eindjes. 'Denk bijvoorbeeld aan de risicodeling: welke risico's dragen we als collectief en welke individueel? En ook: hoe verdelen we de pijn die altijd met een over-gang naar een ander systeem gepaard gaat?'

Over de premies valt voorlopig nog niets te zeggen. De hoogte zal afhankelijk zijn van de keuzes die de politiek, sociale partners en de PensioenKamer de komende jaren nemen. Wel is het zeker dat de AOW-leeftijd minder hard zal stijgen dan aanvankelijk was gepland. De komende twee jaar wordt die leeftijd bevroren op 66 jaar en 4 maanden. Dat loopt daarna op naar 67 jaar in 2024.

DOORSNEEPREMIESYSTEMATIEK

Vanaf september voert de PensioenKamer samen met de Bond voor Medewerkers in het Notariaat (BMN) oriënterende gesprekken over het akkoord. Samen met de externe adviseur van de kamer wordt een projectplan opgesteld. Hoe snel de uitwerking gaat verlopen , is mede afhankelijk van de snelheid van de politieke vorderingen. Het wetgevingstraject – nodig om het akkoord in te kunnen voeren – zal niet eerder dan 2022 worden afgerond.

Een van de veranderingen die in ieder geval wordt doorgevoerd, is de afschaffing van de doorsneepremiesystematiek. 'Nu betaalt iedereen binnen eenzelfde pensioenregeling, ongeacht de leeftijd, hetzelfde premiepercen-tage. Daarmee subsidiëren de jongeren de ouderen. Dat betekent dat jongeren eigenlijk te veel betalen: voor hun eigen pensioenopbouw volstaat namelijk een iets lagere premie. Deze subsidiëring is niet erg, zolang iedereen lang in dezelfde beroepsgroep werkzaam blijft. Mensen veranderen tegenwoordig echter veel vaker van werkgever en zelfs beroepsgroep. Als zij vervol-gens overstappen naar een andere werkgever in een andere beroepsgroep, hebben ze wel betaald, maar krijgen ze het nooit terug. Die subsidiëring van ouderen door jongeren is er in het pensioenakkoord uitgehaald. De hoogte van de pensioenopbouw hangt straks af van de leeftijd. Hoe ouder, hoe minder pensioen je opbouwt.' Deze verandering heeft vooral gevolgen voor veertigers en vijftigers. Zij hebben destijds te veel betaald, maar krijgen niet hetzelfde terug. 'Er zal een transitieplan moeten worden opgesteld. Het kabinet is nu nog bezig met het opstellen van de rand-voorwaarden.' De PensioenKamer en de BMN benadrukken dat zij er alles aan zullen doen om de overgang zo soepel mogelijk te laten verlopen.

RISICODELING

De PensioenKamer moet sowieso gaan kiezen tussen een contract met beperkte risicodeling en een contract met uitgebreide risicodeling. Wat betekent dat? In de toekomst bestaan alleen nog premieregelingen waarbij slechts de hoogte van de premie vaststaat. Het pensioen is dan 'het resultaat'. Doel hiervan is geen verkeerde verwachtingen bij deelnemers te scheppen. Met het eerste contract, met beperkte risicodeling, bouw je een privépotje op. Als je met pensioen gaat, wordt dit in de algemene pot gestort. Binnen die pot worden beleggings- en sterfterisico's gedeeld.'

Daarnaast is er de uitgebreidere risicodeling. De Witte: 'Daarbij deel je het risico al gezamen-lijk in de opbouw. Dat betekent een grotere solidariteit. De keuze van risicodeling is een van de onderdelen waarbij we ook de deelne-mers van het Pensioenfonds Notariaat willen betrekken. Het wordt daarbij een uitdaging om hen daar voldoende voor te interesseren. Dat gaan we proberen met enquêtes en panels. Want we willen hen graag meenemen in de discussie.' ■

▶ De bewerkte tuchtuitspraken worden gemaakt door een notarieel deskundige en verwoorden niet het standpunt van het KNB-bestuur. Hebt u vragen of opmerkingen, mail dan naar nm@knb.nl.

Net benoemde notaris gemakkelijke prooi van criminele circuit

Uitspraak: *gegrond met oplegging van een maatregel*

Casus
Naar aanleiding van drie meldingen van de Belastingdienst betreffende dossiers uit 2017 start het Bureau Financieel Toezicht (BFT) een onderzoek bij notaris N. Dit leidt tot de onderzoeksrapportage van 1 juni 2018. Het gaat uiteindelijk om zes dossiers. N heeft op 11 april 2018 melding gemaakt van een ongebruikelijke transactie bij de FIU in vijf dossiers.
Dossier 1 betreft een levering aandelen voor de koopsom van 1 euro aan de bestuurder van de verkopende stichting. Het dossier bevat geen *proof of residence* van koper en er blijkt niet van nader contact met koper. Ook blijkt niet van enig contact met de werkelijke UBO (*ultimate beneficial owner*).
Dossiers 2 en 5 betreffen de oprichting van diverse rechtspersonen. Een oprichter heeft een buitenlandse (Bulgaarse) nationaliteit, is pas twee maanden ingeschreven in de GBA en wenst een groothandel te beginnen waarbij het bezoekadres een adres is van een bedrijfsverzamelgebouw. De e-mailcorrespondentie verloopt via een derde. In dossier 5 is geen correspondentie aanwezig en blijkt niet van nader onderzoek.
Dossiers 3 en 4 betreffen leveringen van aandelen voor de koopsom van 1 euro.
N heeft niet geverifieerd wat de reden van verkoop was en of de transactie een geoorloofd doel had. Er blijkt niet van onderzoek omtrent de leeftijd van de koper en het buitenlandse woonadres.
Dossier 6 betreft een aandelenoverdracht voor 500 euro. Er is geen nader onderzoek naar de koper of koopsom, terwijl de balans een negatief eigen vermogen van ruim 35.000 euro heeft.

De klacht
1. Schending onderzoeksplicht
De aandelenoverdrachten geschiedden tegen een (zeer) geringe prijs, waarbij de cliënten niet in de buurt van het notariskantoor wonen. Daarbij was sprake van een transactie die zonder nadere informatie naar aard, frequentie of uitvoering ongebruikelijk is. Ook was sprake van een (mogelijke) katvanger of stroman.

2. Schending weigeringsplicht/ opschortingsplicht
Door het nalaten van verscherpt cliëntenonderzoek, niet voldoende onderzoek doen naar de transacties en te weinig hierover vastleggen, kon N geen goede afweging maken om te beoordelen of hij zijn diensten moest verlenen of verplicht was dienst te weigeren.

3. Geen (verscherpt) cliëntenonderzoek
Ondanks het feit dat dezelfde partijen meerdere malen in verschillende transacties verschenen, signalen aanwezig waren dat sprake zou kunnen zijn van een stroman, partijen niet woonachtig waren in het werkgebied en het type transactie, verrichtte N geen verscherpt cliëntenonderzoek en werd de cliënt niet gemonitord.

4. Overtreding meldingsplicht
Op basis van de aanwezige indicatoren had N bij het passeren van de akten reeds moeten oordelen dat sprake was van een ongebruikelijke transactie en had hij deze onverwijld moeten melden bij de FIU, dan wel zijn afwegingen schriftelijk moeten vastleggen waarom hij niet tot melding zou overgaan.

5. Onvoldoende medewerking onderzoek
N heeft pas na herhaalde verzoeken en toezeggingen een opgevraagd dossier toegestuurd. Afschriften van de inhoud van MOT-meldingen zijn in het geheel niet door BFT ontvangen.

Het oordeel
N heeft onvoldoende voldaan aan de eisen die aan hem werden gesteld, zowel op grond van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) als de Wet op het notarisambt (Wna), en daarmee zijn rol als poortwachter niet waargemaakt. Voorts heeft N onvoldoende medewerking aan het onderzoek van het BFT verleend.
Wat betreft de op te leggen maatregel overweegt de kamer als volgt.
N heeft aangevoerd dat hij zich na het defungeren van zijn compagnon ineens geconfronteerd zag met de overname van de vennootschapsrechtelijke praktijk terwijl hij daarin niet was ingewerkt. N had daardoor de ondernemingsrechtelijke afdeling onvoldoende onder controle. Gelet op de ernst van de gemaakte verwijten zou in beginsel een schorsing van enige duur op zijn plaats zijn. N heeft zijn fouten ingezien, het kantoorbeleid bijgewerkt en aangescherpt, de Wwft-cursus succesvol afgerond en het aannamebeleid aangepast. Hieruit blijkt dat N zich heeft ingespannen om herhaling van deze kwalijke kwesties te voorkomen. Voorts houdt de kamer rekening met het feit dat aan N nog niet eerder een tuchtrechtelijke maatregel is opgelegd en de omstandigheid dat N de enige notaris is op het notariskantoor.

De notariskamer legt de maatregel waarschuwing op en een boete van 10.000 euro
Kamer voor het notariaat Arnhem-Leeuwarden, 3 juli 2019
ECLI:NL:TNORARL:2019:35

Opmerking
De kamer oordeelt dat schorsing voor enige duur op zijn plaats zou zijn, maar legt een waarschuwing met een boete op. Hoe ver kan de rechter gaan met verzachtende omstandigheden?
Het betreft een net benoemde notaris op een solitaire standplaats. Heeft deze notaris voldoende weerbaarheid in zijn mars, gaan bij hem tijdig alarmbellen af en is hij bereid en in staat te sparren met collega's? Dit zijn vragen die bij de Commissie toegang notariaat (mede op basis van het psychologisch rapport) kennelijk positief zijn beantwoord. Als er twijfel bestaat, kan de CTN kandidaten door laten gaan onder de voorwaarde dat er een stevig coachtraject met duidelijk gefomuleerde leerdoelen wordt gevolgd. In lijn daarmee zou de kamer met de notaris in gesprek kunnen gaan over zijn persoonlijke ontwikkeling. Het volgen van een Wwft-cursus is wel heel mager en biedt geen garantie voor de verdere praktijkvoering. Is het bijvoorbeeld mogelijk om een voorwaardelijke boete op te leggen, die vervalt als de notaris een intensief coachtraject volgt (in combinatie met een zwaardere maatregel en/of openbaarmaking)?
Dat zou een veel zinvoller besteding zijn van de 10.000 euro.

Opstellen van testamenten kan niet zonder bespreking van de (specifieke) huwelijkse voorwaarden

Uitspraak: *gegrond met oplegging van een maatregel*

Casus
Klaagster K en wijlen haar echtgenoot E zijn in 1971 getrouwd na het maken van huwelijkse voorwaarden, die uitsluiting van iedere gemeenschap van goederen inhouden.
De aanvankelijk gezamenlijke echtelijke woning is in 2006 op naam van K gesteld om deze te onttrekken aan verhaal door zakelijke schuldeisers van de BV van E.
In 2006 zijn de huwelijkse voorwaarden gewijzigd bij akte verleden door notaris N. Onder andere is een facultatief finaal verrekenbeding opgenomen.
In 2012 hebben K en E een bespreking met N over hun testament, die N vervolgens passeert. E overlijdt in 2016.
In 2017 bericht de advocaat van K aan N onder meer:
'Cliënte is van mening dat het op uw weg had gelegen om bij het opmaken van het testament ook de huwelijkse voorwaarden te betrekken c.q. te beoordelen. (…) Door bij het opmaken van het testament geen rekening te houden met de huwelijkse voorwaarden c.q. deze niet mee te nemen in uw beoordeling en door niet te adviseren om de huwelijkse voorwaarden te wijzigen (met name ten aanzien van het verrekenbeding), is cliënte van mening dat u ernstig tekort bent geschoten in de nakoming van uw verplichtingen en dat u wanprestatie heeft gepleegd. (…)'
De adviseur van N reageert dat de aansprakelijkheid niet wordt erkend, aangezien er geen opdracht was tot het raadplegen van de huwelijkse voorwaarden of het maken van een estate planning voor cliënten, en dat cliënten zijn bijgestaan door hun boekhouder.
K dagvaardt N in een civiele procedure, maar de rechtbank wijst de vorderingen af, overwegende dat N de hem gegeven opdracht tot wijziging van de huwelijkse voorwaarden heeft uitgevoerd zoals van een redelijk bekwaam en redelijk handelend notaris mocht worden verwacht. Ook strekte de zorgplicht van N bij het opstellen van de testamenten, volgens de rechtbank, niet zo ver dat hij uit eigen beweging onderzoek had moeten doen naar de huwelijkse voorwaarden en had moeten wijzen op de mogelijke fiscale gevolgen die samenhingen met het in die huwelijkse voorwaarden opgenomen facultatief finaal verrekenbeding.
N is in oktober 2018 gedefungeerd.

De klacht
N had het bestaan en de inhoud van de huwelijkse voorwaarden aan de orde moeten stellen bij het opmaken van de testamenten. N had moeten uitleggen wat de (fiscale) gevolgen waren van het facultatief verrekenbeding bij het overlijden. N ontkent dat hij door K en E op de hoogte is gesteld van de ernstige ziekte van E, hetgeen voor hen de reden was om zich tot de notaris te wenden. Voorts verschuilt N zich ten onrechte achter het feit dat K en E zich indertijd door een accountant en/of fiscaal adviseur lieten bijstaan, hetgeen feitelijk ook niet het geval was.

Het oordeel
Ook indien K en E zich begin 2012 opnieuw tot N wendden uitsluitend met de opdracht testamenten op te stellen, acht de kamer het onbegrijpelijk en ernstig nalatig dat N bij het opmaken van de testamenten niet het huwelijksgoederenregime heeft betrokken en niet heeft geverifieerd of de specifieke feiten en omstandigheden, die in 2006 aanleiding waren voor het wijzigen van de huwelijkse voorwaarden en die naar hun aard doorgaans tijdelijk zijn, nog steeds aanwezig waren of dat deze inmiddels waren gewijzigd.

Het verweer van N dat geen uitdrukkelijke opdracht tot het wijzigen van de huwelijkse voorwaarden van partijen voorlag en dat hij niet heeft nagevraagd of deze feiten en omstandigheden nog steeds aanwezig waren, omdat dat een gevoelige kwestie was en hij er liever niet zelf over wilde beginnen, miskent zijn verantwoordelijkheid als notaris om bij partijen na te gaan wat hun wensen ten aanzien van de nalatenschap waren en daarmee samenhangend wat de vermogensbestanddelen van die nalatenschap waren en ook het huwelijksregime van partijen te bespreken. Het was aan N om partijen hierin te adviseren of dit anderszins aan de orde te stellen en daarbij de mogelijke fiscale nadelen van de bestaande huwelijkse voorwaarden te betrekken.

Het is vaste jurisprudentie van het hof dat bij een geschil over de inhoud en/of reikwijdte van de aan de notaris verleende opdracht, het aan de notaris is om zijn stellingen daaromtrent te onderbouwen met een schriftelijke opdrachtbevestiging dan wel gespreksnotities, waaruit een en ander valt af te leiden. In de onderhavige zaak is echter niet gebleken van een door N gezonden opdrachtbevestiging. Ook ontbreken bijvoorbeeld dossieraantekeningen en/of gespreksnotities, waaruit de verstrekte opdracht dan wel hetgeen in 2012 is besproken, zou zijn af te leiden. Het is aan N om een opdracht schriftelijk vast te leggen. Thans kan het hof niet vaststellen wat de inhoud en strekking van de opdracht (en besprekingen) is geweest. De gevolgen hiervan komen voor risico van N.

Ook als K en E slechts een beperkte opdracht hadden gegeven, bracht de op N rustende zorgplicht mee dat hij zich voorafgaand aan het passeren van de testamenten had moeten vergewissen van het relevante feitencomplex in deze zaak. Van N had mogen worden verwacht dat hij in 2012 zijn eigen dossier had geraadpleegd en had onderzocht in hoeverre de in 2006 gewijzigde huwelijkse voorwaarden (nog) aansloten op hun omstandigheden en de nog op te stellen testamenten. Het behoorde tot de verantwoordelijkheid van N om eventuele (fiscale) consequenties voor de nalatenschap met hen te bespreken en aldus na te (kunnen) gaan wat hun wensen en bedoelingen daarover waren. Niet relevant is dan ook verder of K en E destijds tevens werden geadviseerd door een accountant. Door dit alles na te laten, heeft N zijn zorgplicht in ernstige mate veronachtzaamd en tuchtrechtelijk verwijtbaar gehandeld.

Het Hof legt de maatregel berisping op en een geldboete van 5.000 euro
Hof Amsterdam, 25 juni 2019
ECLI:NL:GHAMS:2019:2747

Opmerking
De civiele rechter zag geen zorgplicht voor N om de huwelijkse voorwaarden er bij te halen. Hieruit blijkt weer dat het zinvol is om eerst de tuchtrechter in te schakelen als deskundige van de notariële praktijk. Voor de notaris geldt verder dat hij juist met het erbij halen van vorige dossiers zijn toegevoegde waarde kan tonen en bovendien het nut voor cliënten om naar hun 'eigen' notaris te gaan.

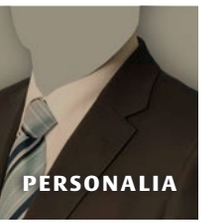

Benoemd tot notaris

Nieuwegein (protocol mr. E.K. Dijkstra), m.i.v. datum beëdiging **mr. Patricia Kars**, kandidaat-notaris (1999);
Meijerijstad (protocol mr. A.J. Grimbel du Bois), m.i.v. datum beëdiging **mr. Melissa van Rosmalen-van der Stelt**, kandidaat-notaris (2009);
Leeuwarden (protocol mr. P.A. van Dijk), m.i.v. datum beëdiging **mr. Pieter van Drooge**, kandidaat-notaris (2006);
's-Gravenhage (in associatief verband met KraGd Notariaat), m.i.v. datum beëdiging **mr. Richard Verbeek**, kandidaat-notaris (2000);
Vlissingen (in associatief verband met Sauer & Oonk Adviseurs & Notarissen), m.i.v. datum beëdiging **mr. Anthonie Jacobse**, kandidaat-notaris (2008);
Hengelo (protocol mr. G.W. Beunk), m.i.v. datum beëdiging **mr. Marjolijn den Otter**, kandidaat-notaris (2007);
Amsterdam (protocol mevrouw mr. M. Bijkerk), m.i.v. datum beëdiging **mr. dr. Paul de Vries**, kandidaat-notaris (2001);
Boxmeer (protocol mr. M.P. Rieff), m.i.v. datum beëdiging **mr. Sharon Rieff-Wilkins**, kandidaat-notaris (2002);
Wijchen (protocol mr. M.J.L.M. baron van Hövell tot Westerflier), m.i.v. 1 september 2019 **mr. Monique van de Loo-Baltussen**, kandidaat-notaris (1988).

Anthonie Jacobse

Cindy Roosenburg-Boer

Lianne Luiting

Marjolijn den Otter

Aangewezen tot toegevoegd notaris

Nieuwegein (protocol mr. J.L.E. Tielens), m.i.v. datum beëdiging **mr. Ben van den Berg**;
Groningen (protocol mr. J.J. Lambeck), m.i.v. datum beëdiging **mr. Marieke Scheepstra**;
Rotterdam (protocol mr. R.J.M. van Heeswijk), m.i.v. datum beëdiging **mr. Pascal Tjon Sien Kie**;
Utrechtse Heuvelrug (protocol mevrouw mr. I.M.W. van Schuppen), m.i.v. datum beëdiging **mr. Maria-Simone Verweij-Grimmelikhuijsen**;
Vlissingen (protocol mr. E.M. Sturkenboom), m.i.v. datum beëdiging **mr. Cindy Roosenburg-Boer**;
Ede (protocol mr. J.M. Masmeijer), m.i.v. datum beëdiging **mr. Denise Geutjes**;
's-Hertogenbosch (protocol mr. M.M. Robbers), m.i.v. datum beëdiging **mr. Romee van der Rest**;
Eindhoven (protocol mr. A.H.Th. Kock), m.i.v. datum beëdiging **mr. drs. Lianne Luiting**;
Groningen (protocol mr. A. Bosscher), m.i.v. datum beëdiging **mr. Ellen Westerbeek-Smit**;
Veenendaal (protocol mevrouw mr. S. Koppert-Lucassen), m.i.v. datum beëdiging **mr. Heleen Vink-van der Klift**.

Ontslag op verzoek

mr. drs. Tom ten Brink, notaris te *Haarlem*, m.i.v. 1 juli 2019;
mr. Johannes Nabben, notaris te *Venlo*, m.i.v. 1 juli 2019;
mr. Max baron van Hövell tot Westerflier, notaris te *Wijchen*, m.i.v. 1 september 2019.

Toewijzing protocol

De minister voor Rechtsbescherming heeft besloten het protocol en de overige notariële bescheiden van:

- mr. M.A.J. van de Ven, tot 1 januari 2019 notaris te Amsterdam, m.i.v. 1 juli 2019 toe te wijzen aan **mr. Thijs Olthoff**, notaris te *Amsterdam*;
- mr. C.H. Verstoep, tot 1 april 2018 notaris te Rotterdam, m.i.v. 1 april 2019 toe te wijzen aan **mr. Brian de Randamie**, notaris te *Rotterdam*;
- mr. J.H.A. Nabben, tot 1 juli 2019 notaris te Venlo, m.i.v. 1 augustus 2019 toe te wijzen aan **mr. Marcel Verheij**, notaris te *Venlo*;
- mr. A. Kraster, tot 31 januari 2019 notaris te Groningen, m.i.v. 1 augustus 2019 toe te wijzen aan **mr. drs. Fokko Keuning**, notaris te *Groningen*;
- mr. S.A. Bijma, tot 14 december 2018 notaris te Ede, m.i.v. 1 oktober 2019 toe te wijzen aan **mr. Alexander Tierolff**, notaris te *Ede*;
- mr. P.T.A. Benedek, tot 1 januari 2019 notaris te Ede, m.i.v. 1 oktober 2019 toe te wijzen aan **mr. Derk Bahlman**, notaris te *Ede*;
- mr. W.A. van Hoff, tot 1 januari 2019 notaris te Lochem, m.i.v. 1 september 2019 toe te wijzen aan **mr. Daan Siebelink**, notaris te *Lochem*;
- mr. H.L.H. Lautenbach, tot 20 december 2018 notaris te Heemskerk, m.i.v. 15 augustus 2019 toe te wijzen aan **mr. Céline Lautenbach**, notaris te *Heemskerk*;
- mr. P.T. van der Galiën, tot 1 maart 2019 notaris te Steenwijkerland, m.i.v. 20 augustus 2019 toe te wijzen aan **mr. Peter Veltman**, notaris te *Steenwijkerland*.

Overleden

Op 29 juni 2019 op 42-jarige leeftijd **mr. Marlous Runia-Meijer**, notaris te *Deurne*.

Melissa van Rosmalen Van der Stelt

Pascal Tjon Sien Kie

Patricia Kars

Paul de Vries

Pieter van Drooge

Richard Verbeek

Romee van der Rest

Denise Geutjes

COLOFON

Notariaat Magazine is een uitgave van de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB) en publiceert nieuws en achtergronden over onderwerpen die het notariaat raken. Bij de KNB zijn ruim 1.300 notarissen en 1.650 kandidaat-notarissen aangesloten. Het blad wordt in een oplage van ruim 5.000 exemplaren verspreid onder KNB-leden en externe relaties. Notariaat Magazine verschijnt maandelijks, met uitzondering van januari en augustus. De redactie van Notariaat Magazine is onafhankelijk en werkt op basis van een redactiestatuut. De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden brieven en opinies in te korten.

Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB)
Spui 184
Postbus 16020
2500 BA 's-Gravenhage
Telefoon: 070 3307111

Redactie: Mechtelt Lindenhovius (hoofdredacteur), Jessica Hendriks (redacteur), Martijn Rip (redacteur), Clemens van Gessel (correctie)
Telefoon 070 3307170, **e-mail** nm@knb.nl

Aan dit nummer werkten mee:
Lex van Almelo, Roel Ottow, Peter Steeman, Jolanda aan de Stegge, Berdine Vos-Vegter, Henriette van Wermeskerken

Redactieraad: Wouter Burgerhart, Bert Daemen, Sabrina Gajadhar, Bart van Gemert, Steven ten Hagen, Frits van der Kamp, Mark Jonker Roelants, Joyce Leemrijse, Hens Meengs, Anne-Marie Snel

Foto's: Truus van Gog
Omslag: Truus van Gog

Vormgeving:
Okapi. Corporate Identity Atelier

Uitgever: Sdu,
Peter Frissen
Maanweg 174
2516 AB 's-Gravenhage
Postbus 20025
2500 EA 's-Gravenhage
Telefoon: 070 3789571

Druk: Drukkerij Senefelder Misset, Doetinchem

Abonnementen: De abonnementsprijs bedraagt 116,03 euro per jaar (excl. btw en incl. administratie- en verzendkosten), prijswijzigingen voorbehouden.

Abonnementenadministratie:
Sdu Klantenservice
Postbus 20025, 2500 EA 's-Gravenhage
Telefoon: 070 3789880, fax: 070 3789783

Vanwege de aard van de uitgave, gaat Sdu uit van een zakelijke overeenkomst; deze overeenkomst valt onder het algemene verbintenissenrecht.

Advertentie-acquisitie:
Afdeling Mediasales Sdu
Telefoon: 070-3780562
E-mail: advertentie.juridisch@sdu.nl

ISSN: 1568-4121

© KNB/Sdu
Alle rechten voorbehouden. Behoudens de door de Auteurswet gestelde uitzonderingen, mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd (waaronder begrepen het opslaan in een geautomatiseerd gegevensbestand) of openbaar gemaakt, op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever of de KNB. De bij toepassing van art. 16B en 17 Auteurswet wettelijk verschuldigde vergoedingen wegens fotokopiëren, dienen te worden voldaan aan de Stichting Reprorecht, Postbus 882, 1180 AW te Amstelveen. Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, aanvaarden de auteur(s), redacteur(en) en uitgever geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten of onvolkomenheden.

Nederlands uitgeversverbond
Groep uitgevers voor vak en wetenschap

Kun je ons **nog volgen?**

Notariële vaktermen of moeilijkdoenerij?

Voor veel consumenten begint het te duizelen bij het horen van termen als 'compos mentis' of 'kleinkindlegaat'. Daarom legt **notaris.nl** in simpele taal moeilijke begrippen uit. En wat doet een notaris eigenlijk? Waarvoor kun je bij hem of haar terecht? Video's, berichten en afbeeldingen geven op deze en vele andere vragen een antwoord. **Volg en deel daarom de berichten op onze social mediakanalen.**

NOTARIS .NL

www.facebook.com/NotarisNL
www.instagram.com/notarisnl
notaris.nl

Uw vermogen meer waard of voor meer mensen waardevol?

Steeds meer mensen overwegen om mecenas te worden. Bijvoorbeeld met een eigen fonds op naam of een andere vorm van schenken of nalaten. Voor beeldende kunst, muziek, oude ambachten, jong talent, literatuur, natuur, educatie, dans of een andere vorm van cultuur. In de eigen regio of met landelijke uitstraling. Maar altijd vanuit uw vermogen om cultuur op waarde te schatten. En met de expertise van het Cultuurfonds om op te rekenen. Samen houden we cultuur levend!

Bestel vrijblijvend de brochure 'De kunst van het geven'.
Of laat u inspireren door ons gratis Magazine!

Vraag aan op cultuurfonds.nl/mecenas

PRINS BERNHARD CULTUURFONDS

HOUD CULTUUR LEVEND!